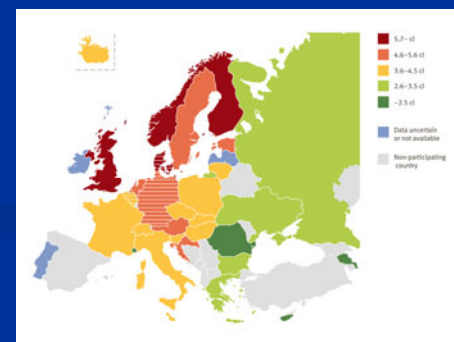

ESPAD

The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs 2007

Zagreb, 2009.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Marina Kuzman, Ivana Pavić Šimetin, Iva Pejnović
Franelić, Mario Hemen, Martina Pejak

ESPAD

- ESPAD proveden 1995., 1999., 2003., 2007. (i za neke zemlje 2008. godine)
- Ciljna skupina – učenici koji u godini istraživanja navršavaju 16 godina
- Nacionalno reprezentativni uzorak razreda
- 26 zemalja u 1995.
- 30 zemalja u 1999.
- 35 zemalja u 2003.
- 35 zemalja u 2007. (plus 5 u 2008.)...
- ...što znači više od 105.000 učenika u Europi u 2007/08.

I de ja....

- Istraživanje u školama u Švedskoj od 1971
- Nedostatak usporedivih podataka za druge zemlje
- Potaknuto od Švedskog vijeća za alkohol i druge ovisnosti (CAN) i Pompidou grupe Vijeća Europe
- I danas CAN koordinator

ESPAD danas podupiru

- Vlada Kraljevine Švedske
- Švedski Nacionalni Zavod za javno zdravstvo
- Pompidou grupa Vijeća Europe
- The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA)

Svrha i ciljevi

- Dobivanje usporedivih podataka o uporabi sredstava ovisnosti u učenika iz što je moguće više europskih zemalja
- Promatranje kretanja u
 - Pojedinim zemljama
 - Europi
- Temelj za preventivne aktivnosti protiv zlouporabe alkohola i droga među mladima

Svrha i ciljevi

- Dobivanje podataka koji mogu biti upotrijebljeni kao pokazatelji evaluacije
 - EU Akcijski plan za droge
 - WHO Europe okvirni plan za alkoholnu politiku

Pouzdanost i kvaliteta - standardizacija

- Ciljna dobna skupina
- Slučajni odabir razreda
- Istovjetan upitnik
- Protokol istraživanja
- Protokol prikupljanja podataka
- Anonimnost
- Vrijeme prikupljanja podataka
- Zajednička baza podataka

ESPAD 07

Metodološka razmatranja

- U cjelini, metodološki problemi ne ugrožavaju pouzdanost istraživanja
- Uporaba droga je vjerojatno nešto podregistrirana
- Manja registracija se vjerojatno nešto razlikuje po zemljama
- Ipak, uzimajući u obzir trendove, nije vjerojatno da su razlike u registraciji tolike da ugrožavaju moguću usporedbu među zemljama
- Stoga je važno slijediti zadane standarde i prihvatiti da pouzdanost može ponešto varirati među zemljama

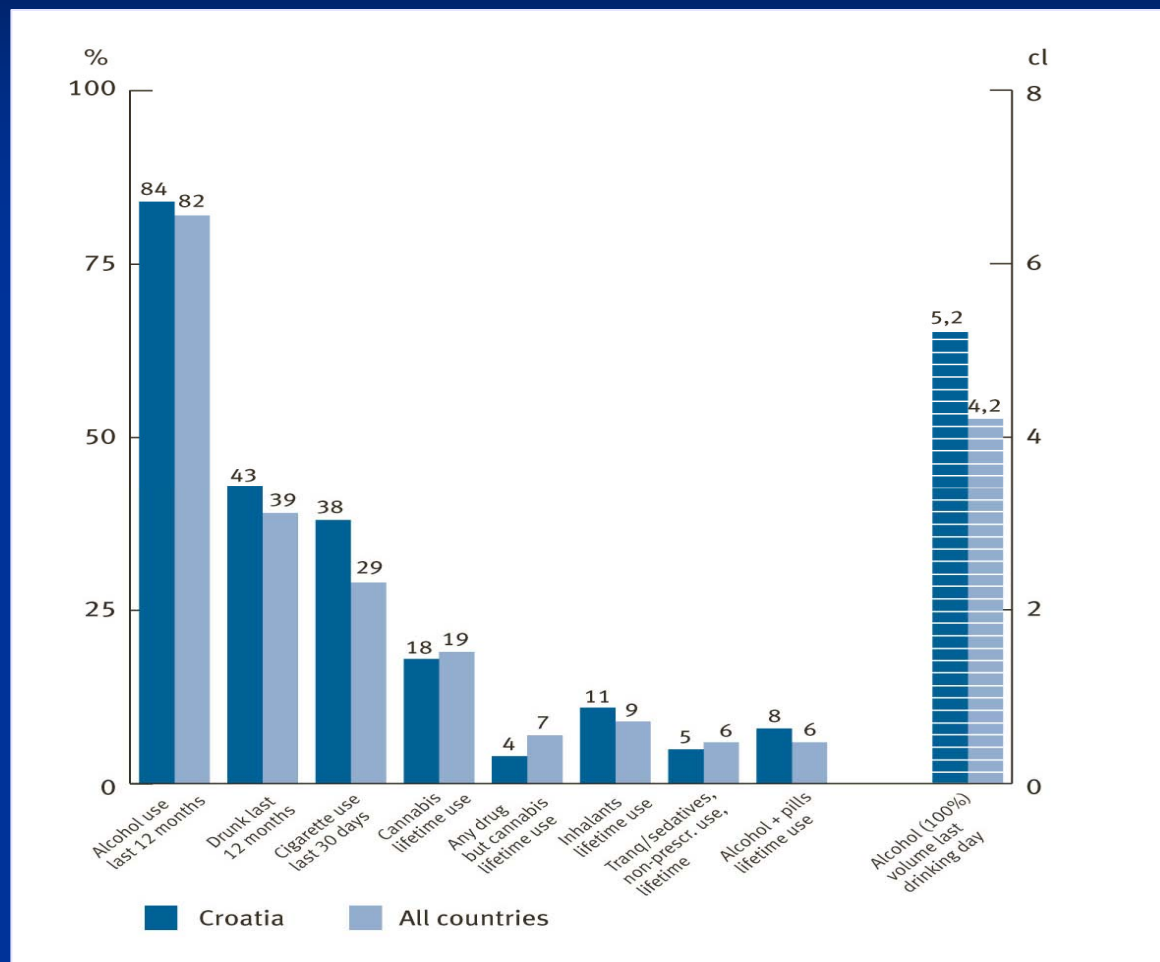
Za ovih 12 godina zahvaljujemo:

Poglavarstvu Grada Zagreba, Gradskom Uredu za
zdravstvo, rad i socijalnu skrb

Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, svim
profesorima i stručnim suradnicima
Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi,
Povjerenstvu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Svim kolegicama i kolegama u HZJZ i zavodima za
javno zdravstvo kao i suradnicima iz ŠNZ "A.
Štampar"

Hrvatska i ESPAD prosjek

Iznad prosjeka

Pijenje alkohola i opijanje
u zadnjih 12 mjeseci
Količina popijenog alkohola
kod posljednjeg pijenja

Pušenje u zadnjih 30 dana

Inhalanti i alkohol s
tabletama u životu

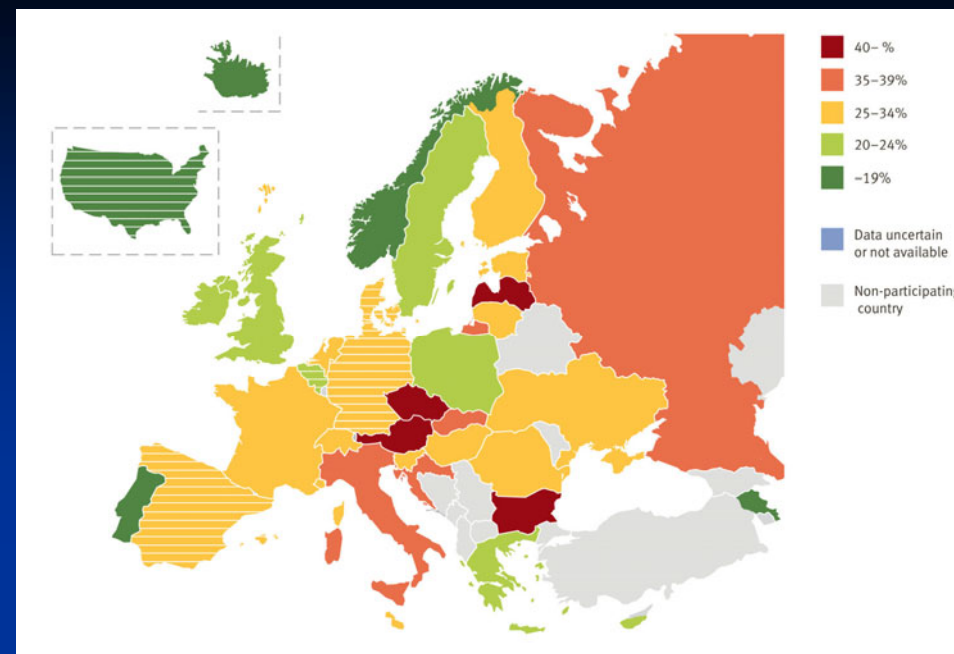
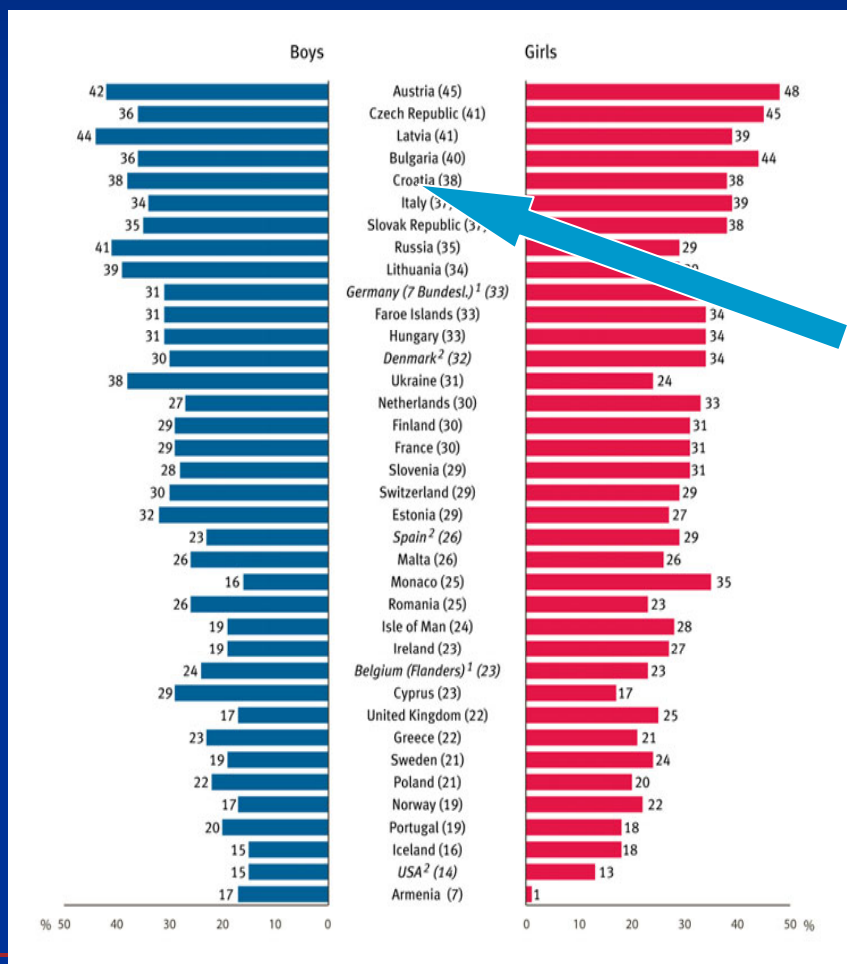
Manje od prosjeka

Uporaba marihuane,
drugih droga i sedativa i
trankvilizatora u životu

Pušenje

- U svim dosada provedenim ESPAD istraživanjima hrvatski su mladi pušili više od prosjeka ESPAD zemalja
- I 2007. godine je bilo tako, iako se trendovi pušenja prilično stabiliziraju
- No u drugim zemljama je pušenje u padu

Pušenje u zadnjih 30 dana

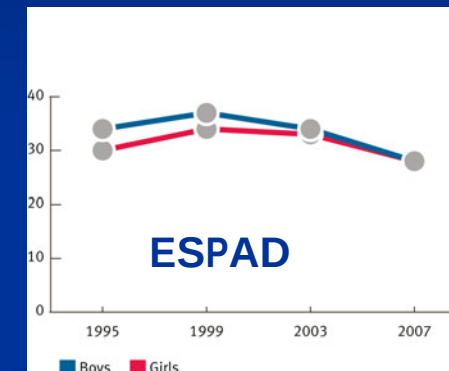
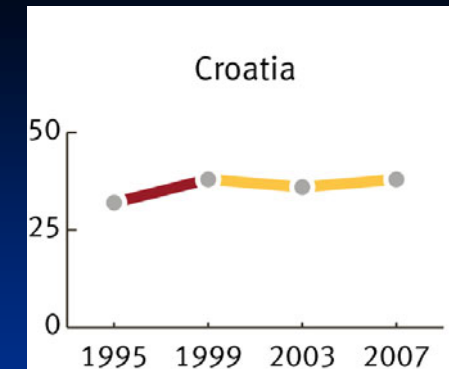
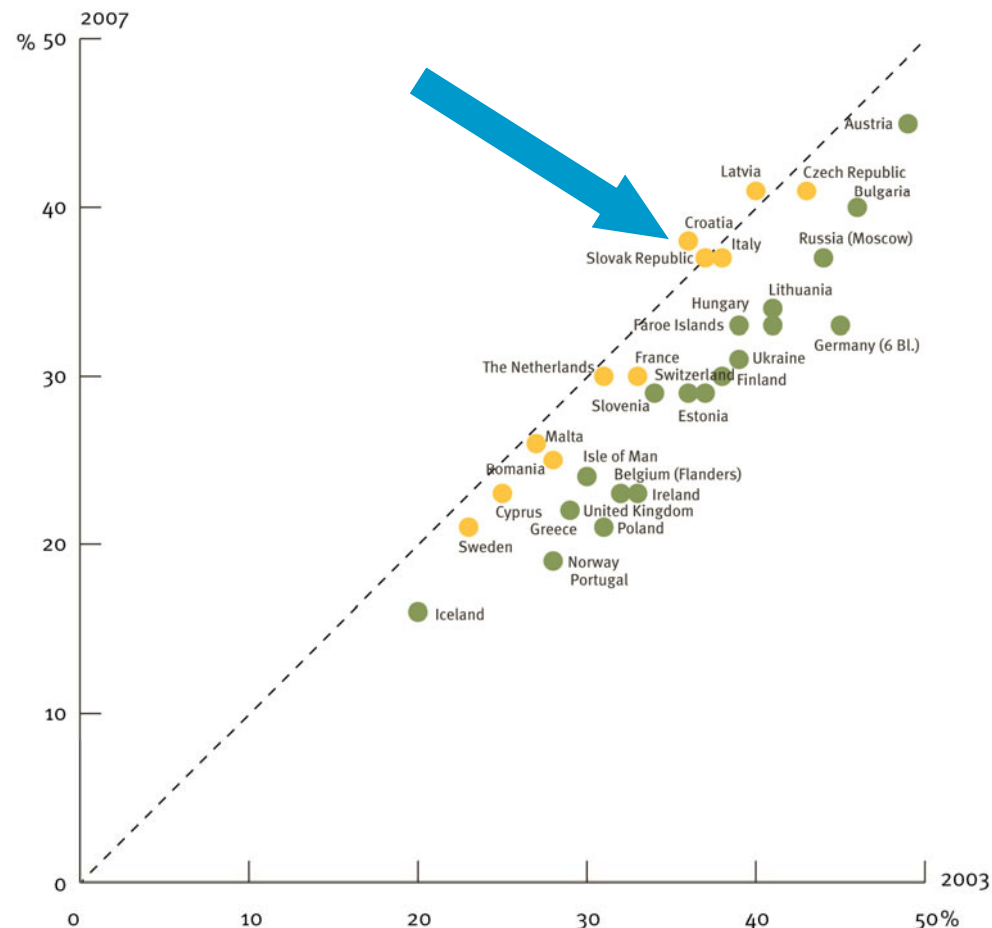

Hrvatska na petom mjestu (38%)
Najviše Austrija, Češka,
Latvija, Bugarska

Najmanje Armenija, SAD,
Island, Portugal, Norveška,
Poljska, Švedska

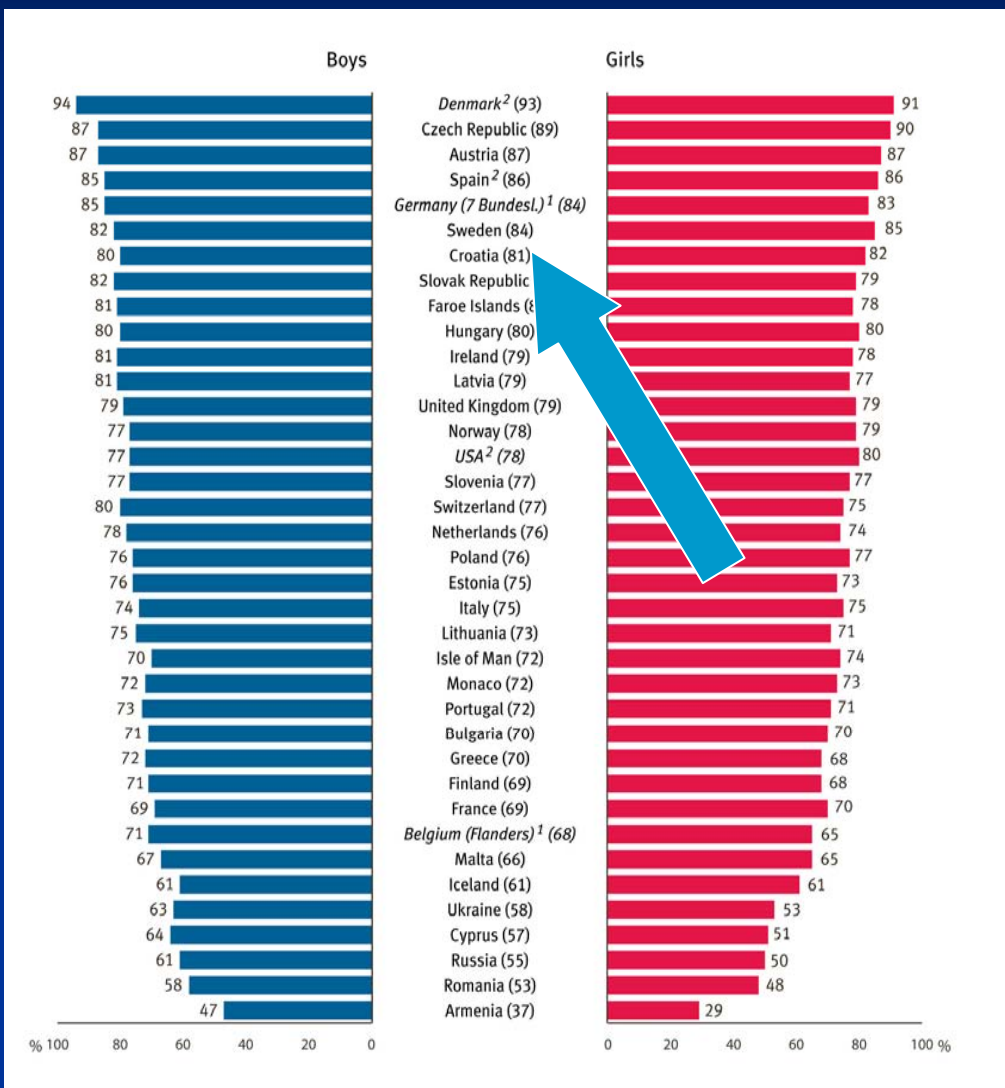
Djevojčice u mnogim zemljama
prestižu dječake

Kretanje pušenja u zadnjih 30 dana 2003/2007

Iako ne smijemo biti posve nezadovoljni stabilizacijom koju registriramo, valja uočiti da se pušenje u mladih u većini europskih zemalja brže smanjuje nego u Hrvatskoj

...i još malo o jednostavnim činjenicama

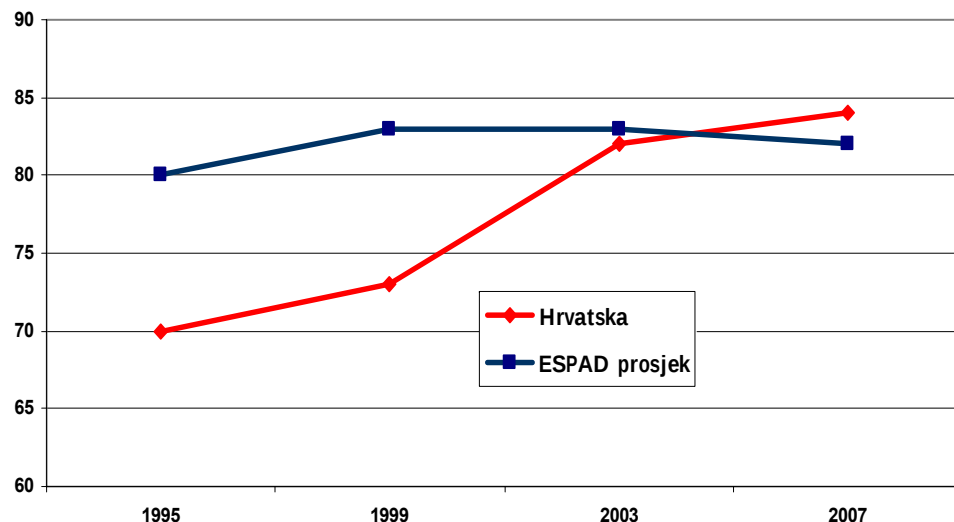
Dostupnost povećava uporabu.... Iako su u većini zemalja cigarete lako/vrlo lako dostupne velikom udjelu djece, Hrvatska je po dostupnosti na visokom šestom mjestu (81%)

Dostupnost najmanja u Armeniji, Rumunjskoj, Rusiji, na Cipru i u Ukrajini, najveća u Danskoj, Češkoj, Austriji, Španjolskoj, Njemačkoj...

Pijenje alkohola

- U svim dosada provedenim ESPAD istraživanjima hrvatski su mladi pili nešto manje od prosjeka ESPAD zemalja.... No više nije tako

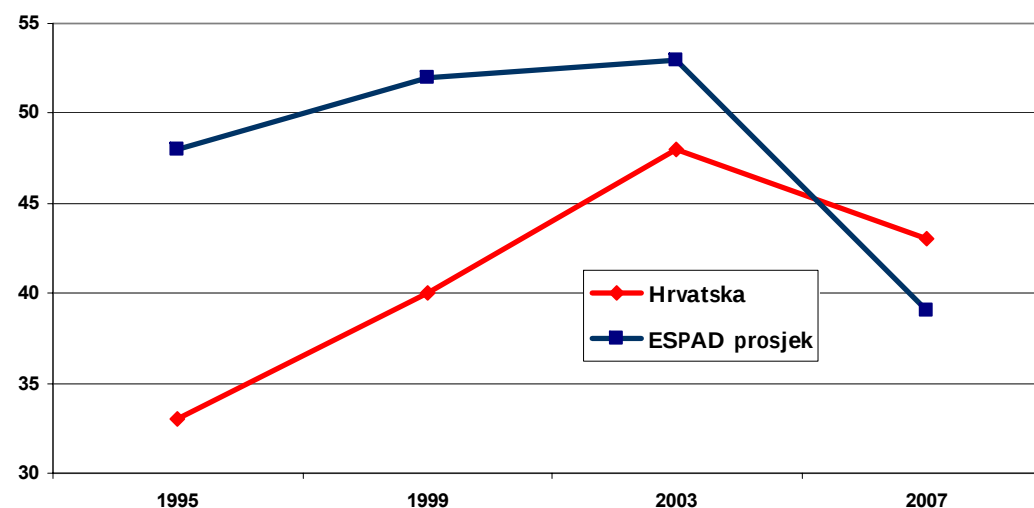
Pijenje alkohola u posljednjih 12 mjeseci

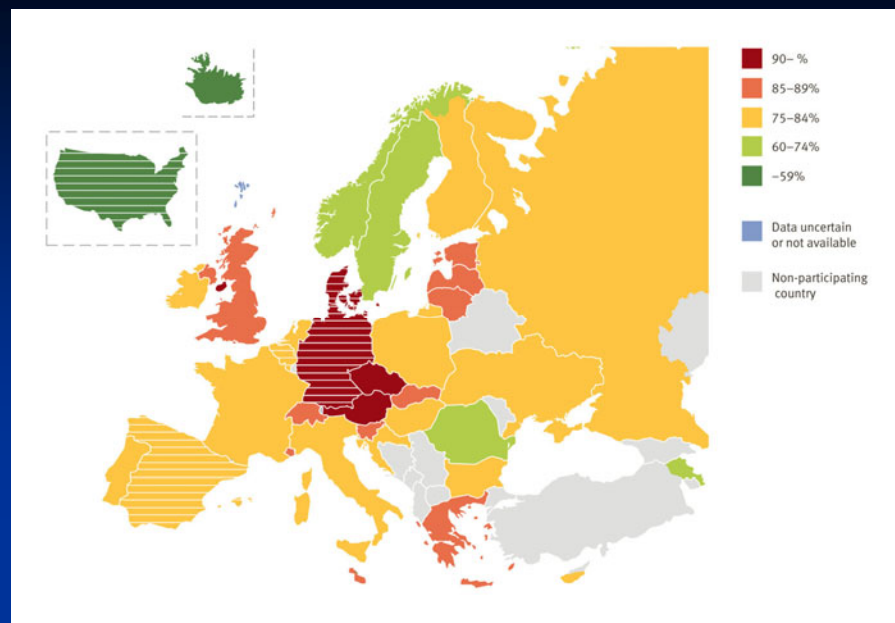
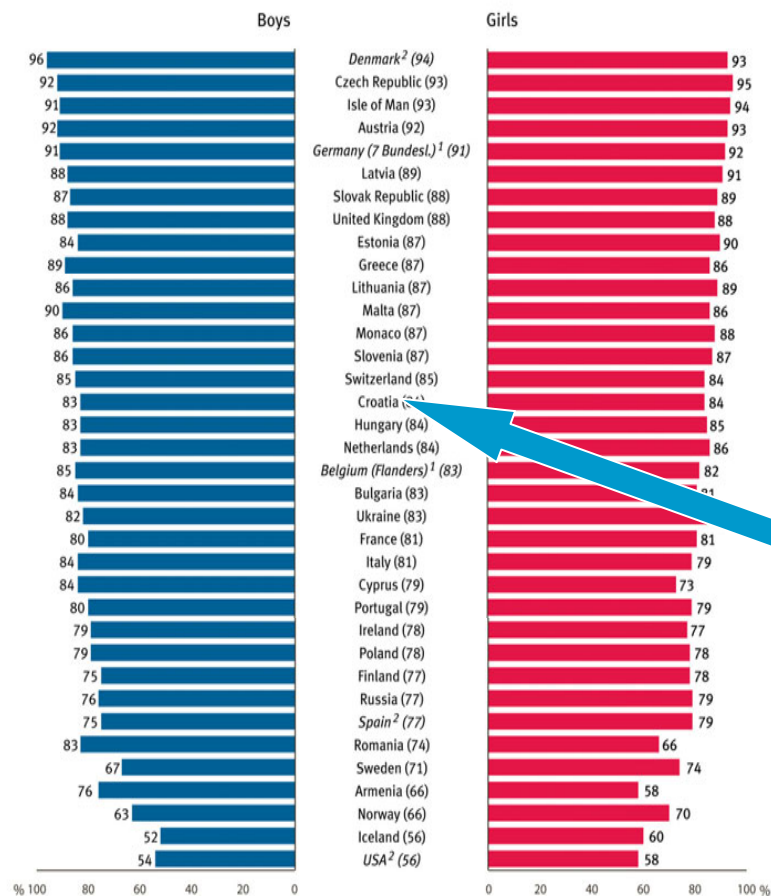
Prije 12 godina Hrvatska je bila daleko ispod europskog prosjeka po pijenju adolescenata. U Europi pijenje stagnira. U 2007. godini je Hrvatska iznad prosjeka ESPAD zemalja.

Opijanje je u upitniku 2007. godine preciznije opisano, pa ga je prividno manje u svim zemljama. Jednak trend hrvatskog "prestizanja" europskog prosjeka opaža se i kod opijanja.

Opijanje u posljednjih 12 mjeseci

Pijenje alkohola u zadnjih 12 mjeseci

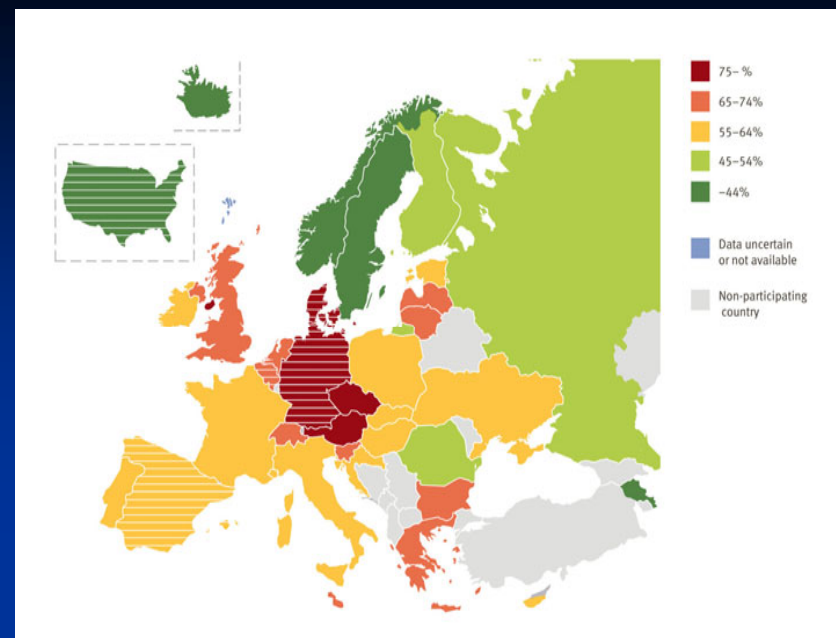
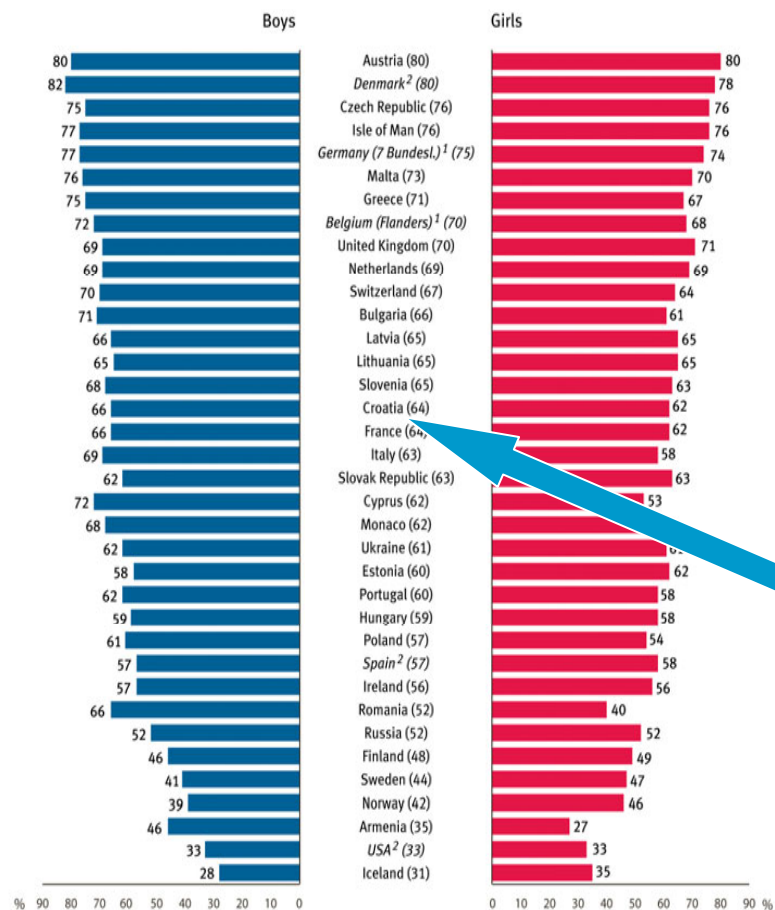

Najviše se pije u Danskoj, Češkoj, Isle of Man, Austriji, Njemačkoj, Latviji i Slovačkoj, a najmanje u SAD, Islandu, Norveškoj, Armeniji, Švedskoj, Rumunjskoj i Španjolskoj i Finskoj

U Hrvatskoj 84%

Zemlje štite svoje adolescente primjenom zakona

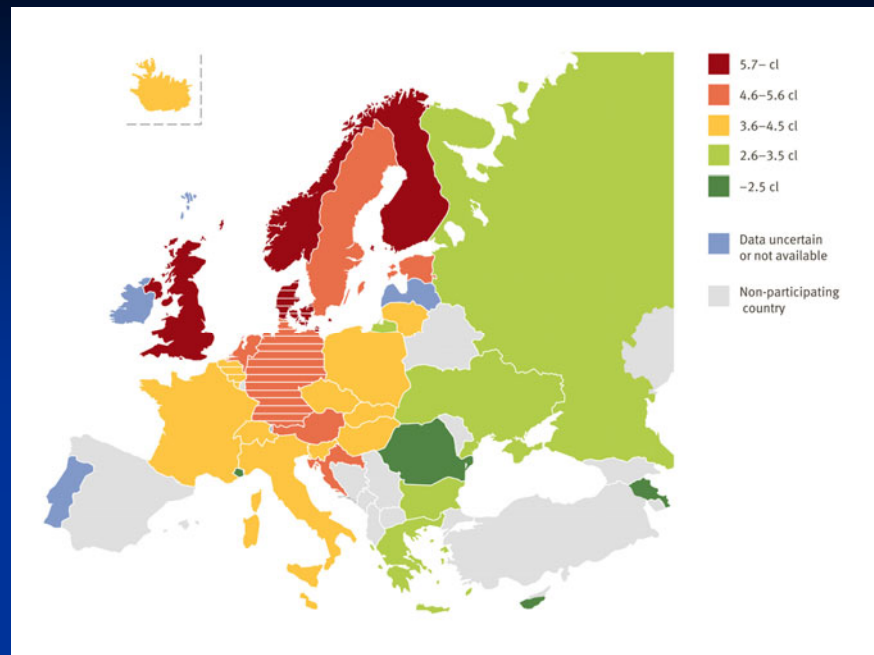
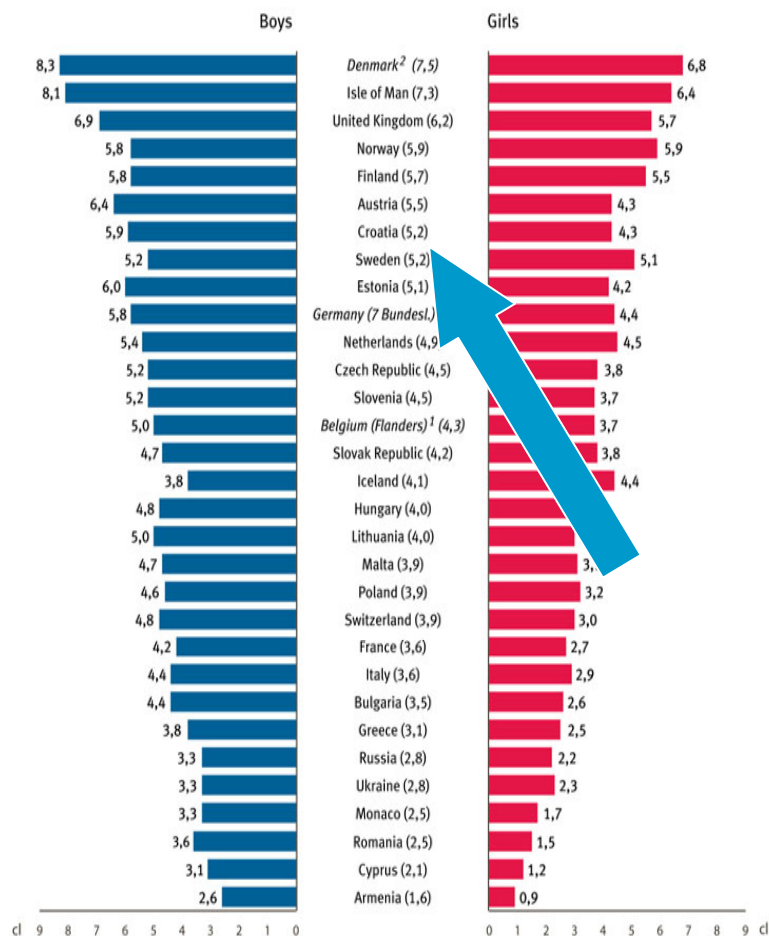
Pijenje alkohola u zadnjih 30 dana

Najviše u zadnjih mjesec dana pili mladi u Austriji, Danskoj, Češkoj, Isle of Man, Njemačkoj....najmanje na Islandu, u SAD, Armeniji, Norveškoj, Švedskoj, Finskoj....
..imamo li mi predrasude o nordijskim zemljama?

U Hrvatskoj 64%

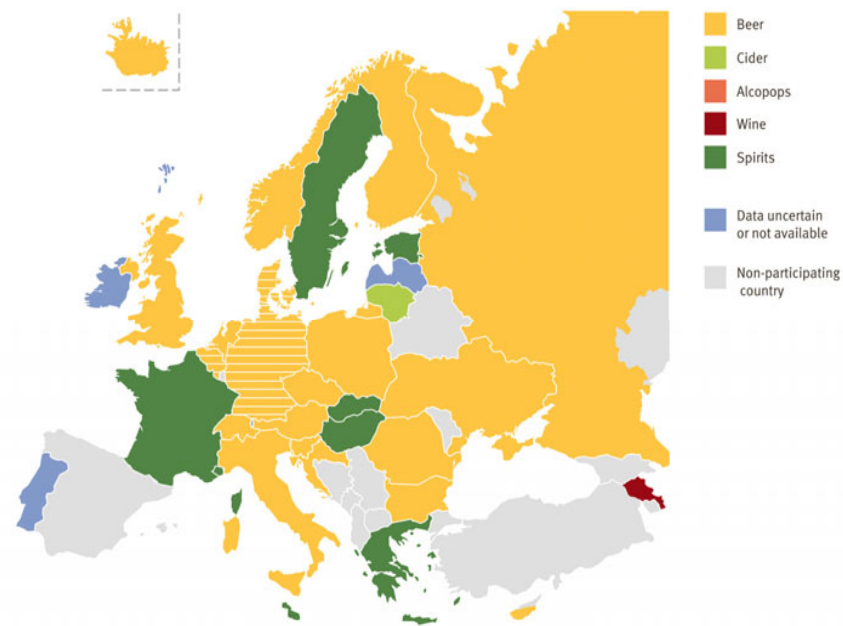
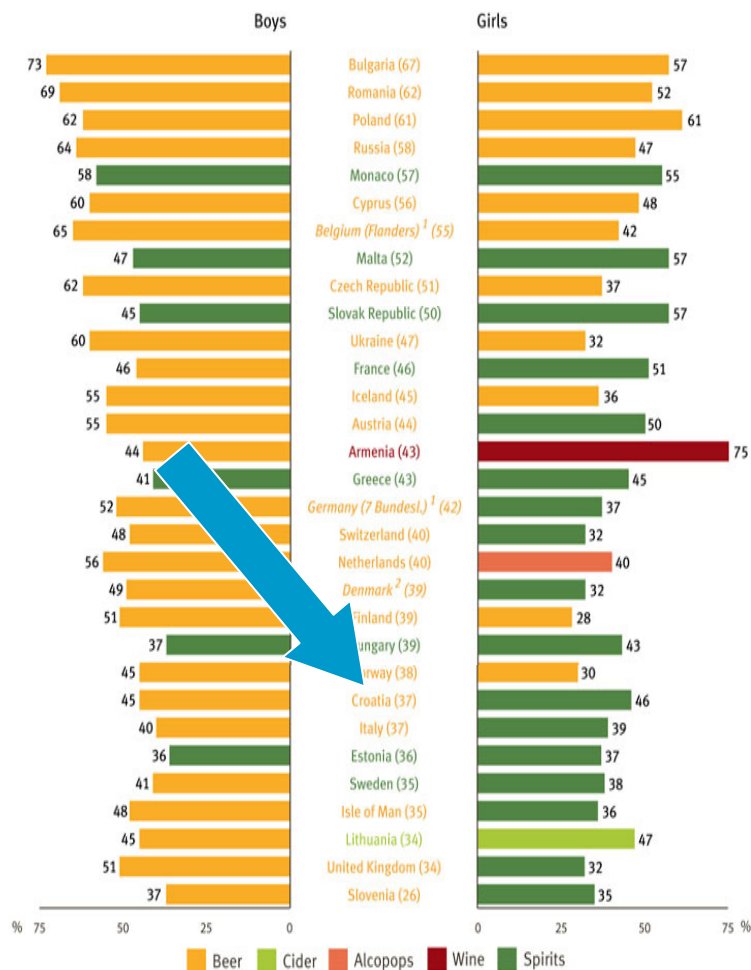
Prosječna potrošnja čistog alkohola pri zadnjem pijenju

Mladi u Hrvatskoj piju ne samo učestalo nego i količinski puno

Iako se razina iskrenosti i preciznosti može u pojedinaca i razlikovati, na velikom uzorku od nekoliko desetaka tisuća, usporedbe su moguće
Hrvatska na visokom sedmom mjestu (5,2 cl alk.100%)

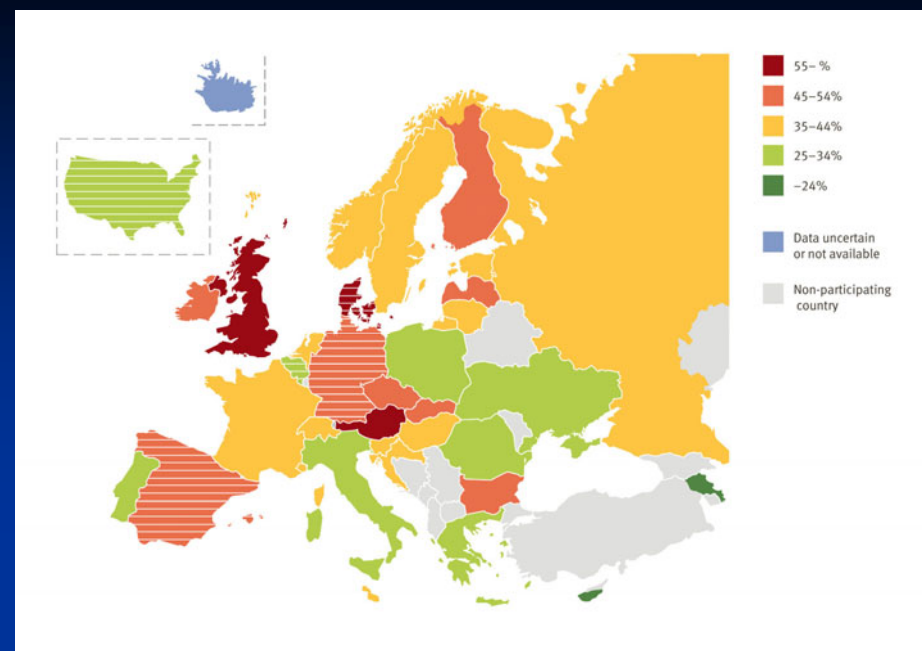
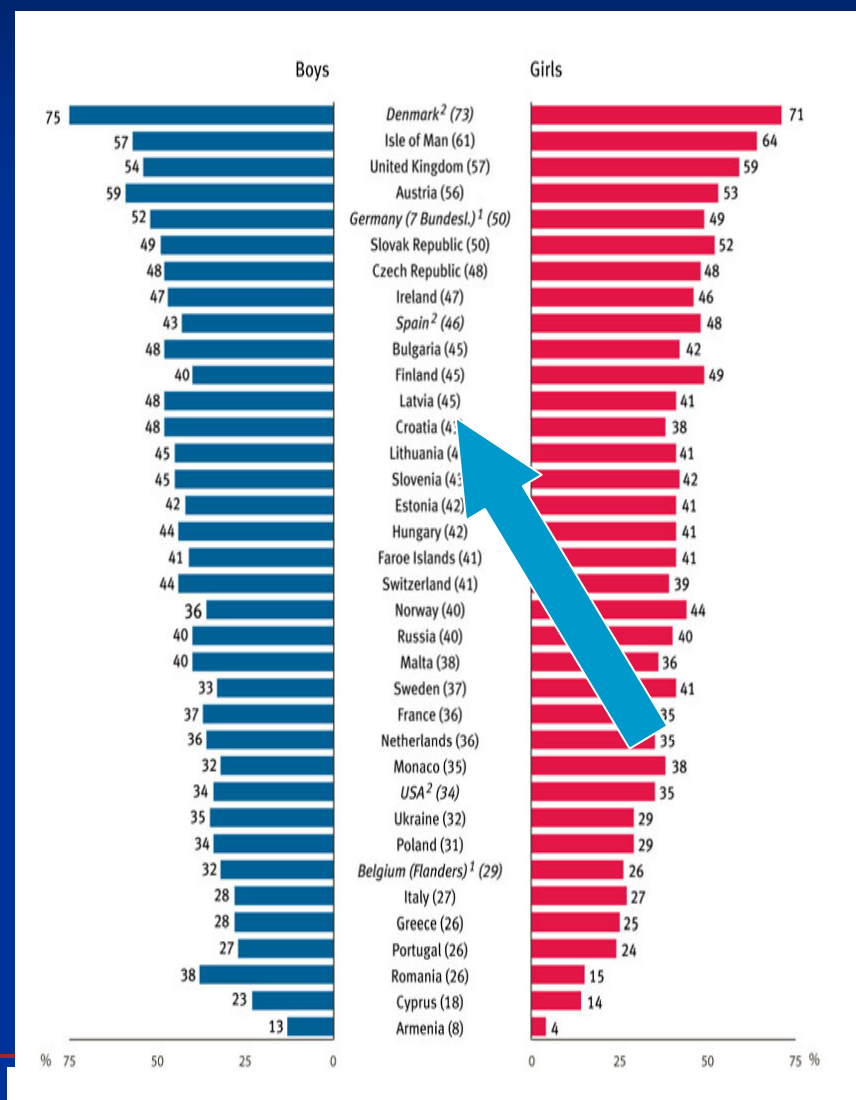
Dominantno piće pri posljednjem pijenju

U dječaka apsolutno prevladava pivo, bez obzira dolaze li iz “pivskih” ili “vinskih zemalja”

Djevojčice češće piju žestoka pića, sama ili kao miješana pića

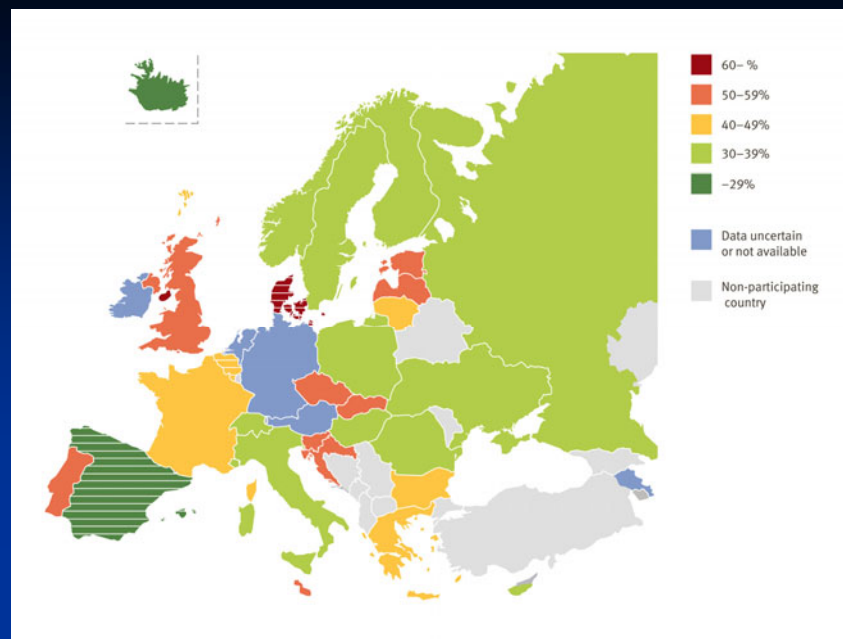
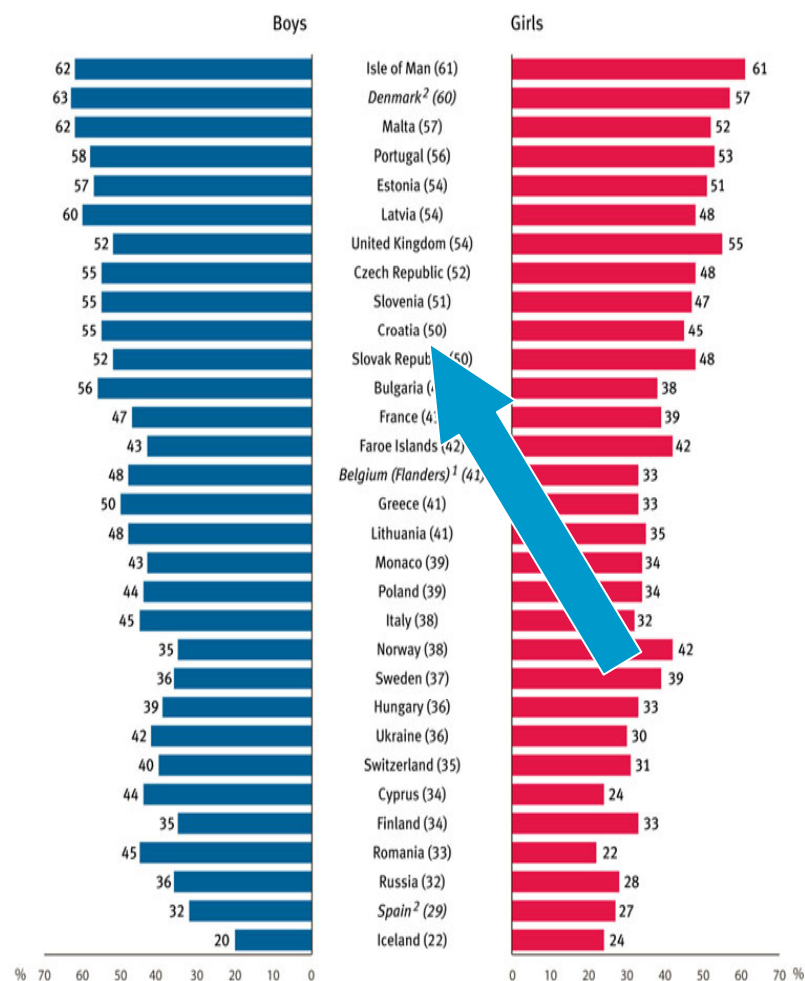
Opijanje u posljednjih 12 mjeseci

Najviše opijanja u Danskoj, Isle of Man, Velikoj Britaniji, Austriji, Njemačkoj, Slovačkoj i Češkoj, najmanje u Armeniji, na Cipru, u Rumunjskoj, Portugalu, Grčkoj, Italiji, Belgiji...

Hrvatska na 13. mjestu – u posljednjih 12 mjeseci 48% dječaka i 38% djevojčica barem se jednom opilo

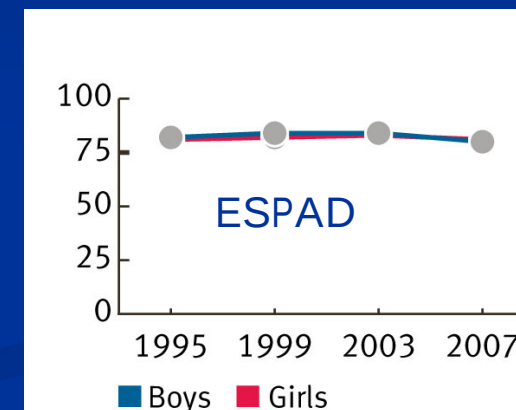
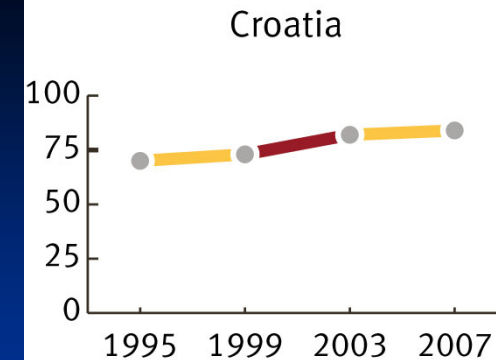
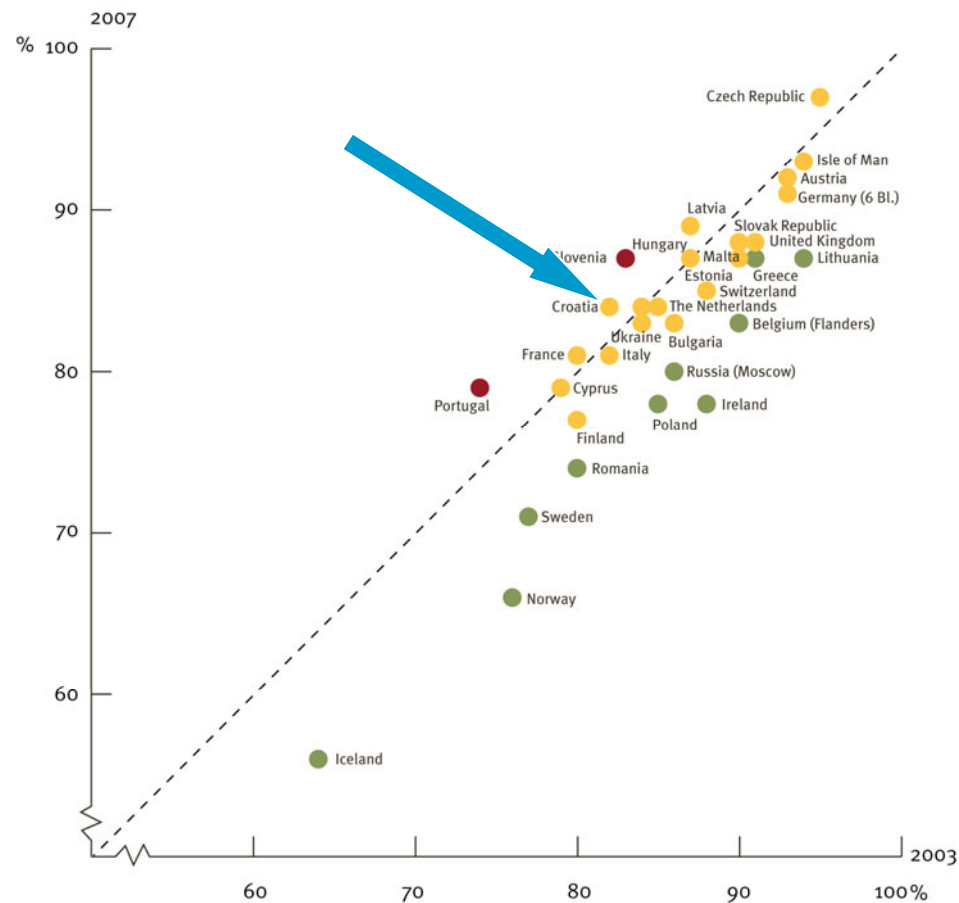
“Binge drinking” u zadnjih 30 dana

Najviše ekscesivog pijenja u Danskoj, Isle of Man, na Malti, u Portugalu, Estoniji, Latviji, Velikoj Britaniji, Češkoj, Sloveniji te Hrvatskoj, a najmanje na Islandu, u Španjolskoj, Rusiji, Rumunjskoj, Poljskoj, na Cipru....

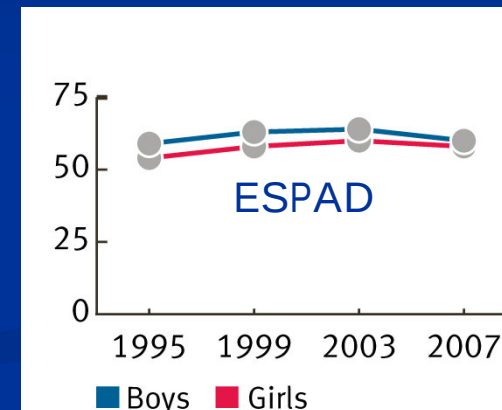
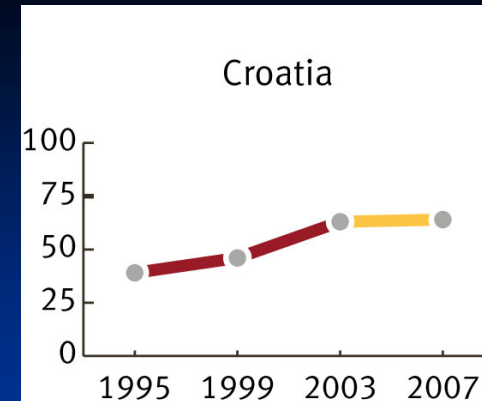
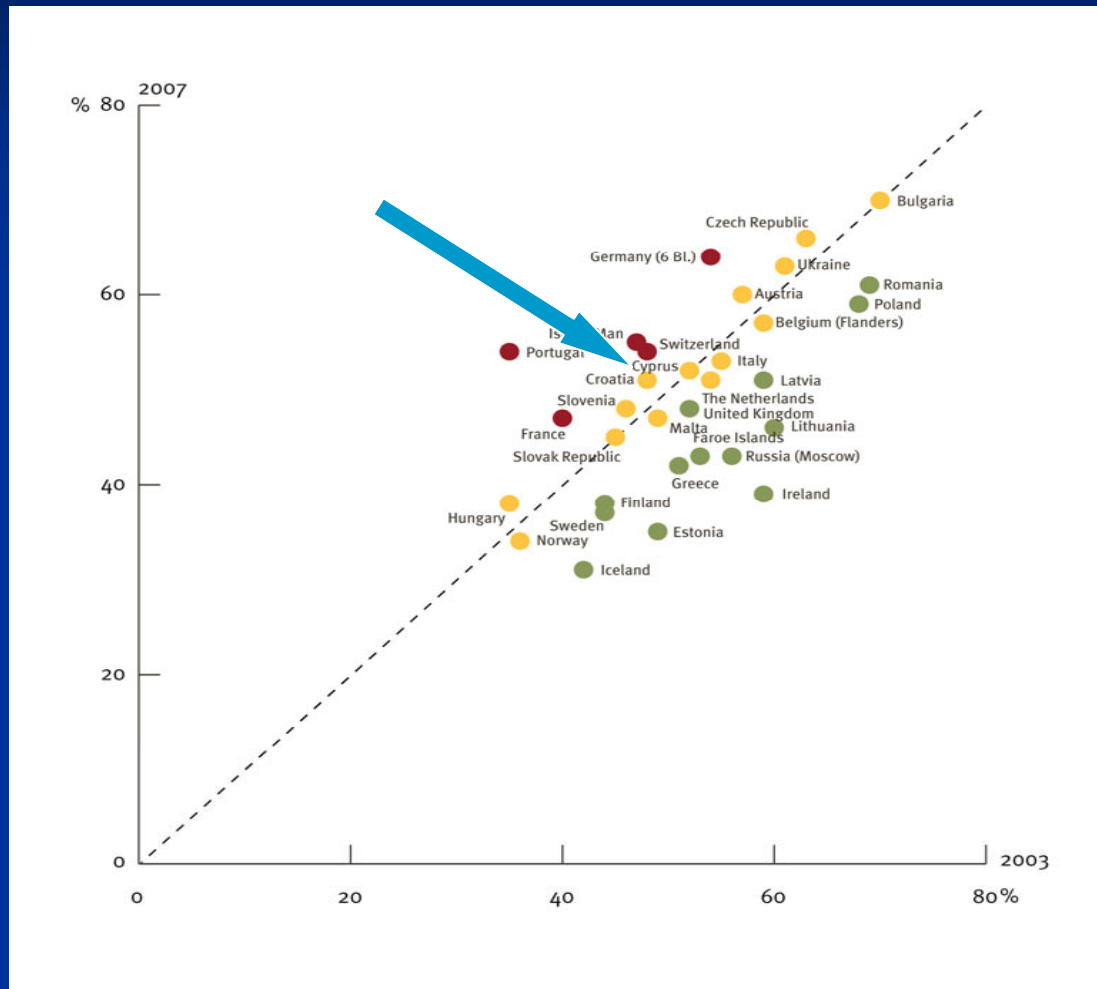
Hrvatska na desetom mjestu (55% dječaka i 45% djevojčica)
U porastu i od 2003. godine

Kretanje pjenja u zadnjih 12 mjeseci 2003/2007

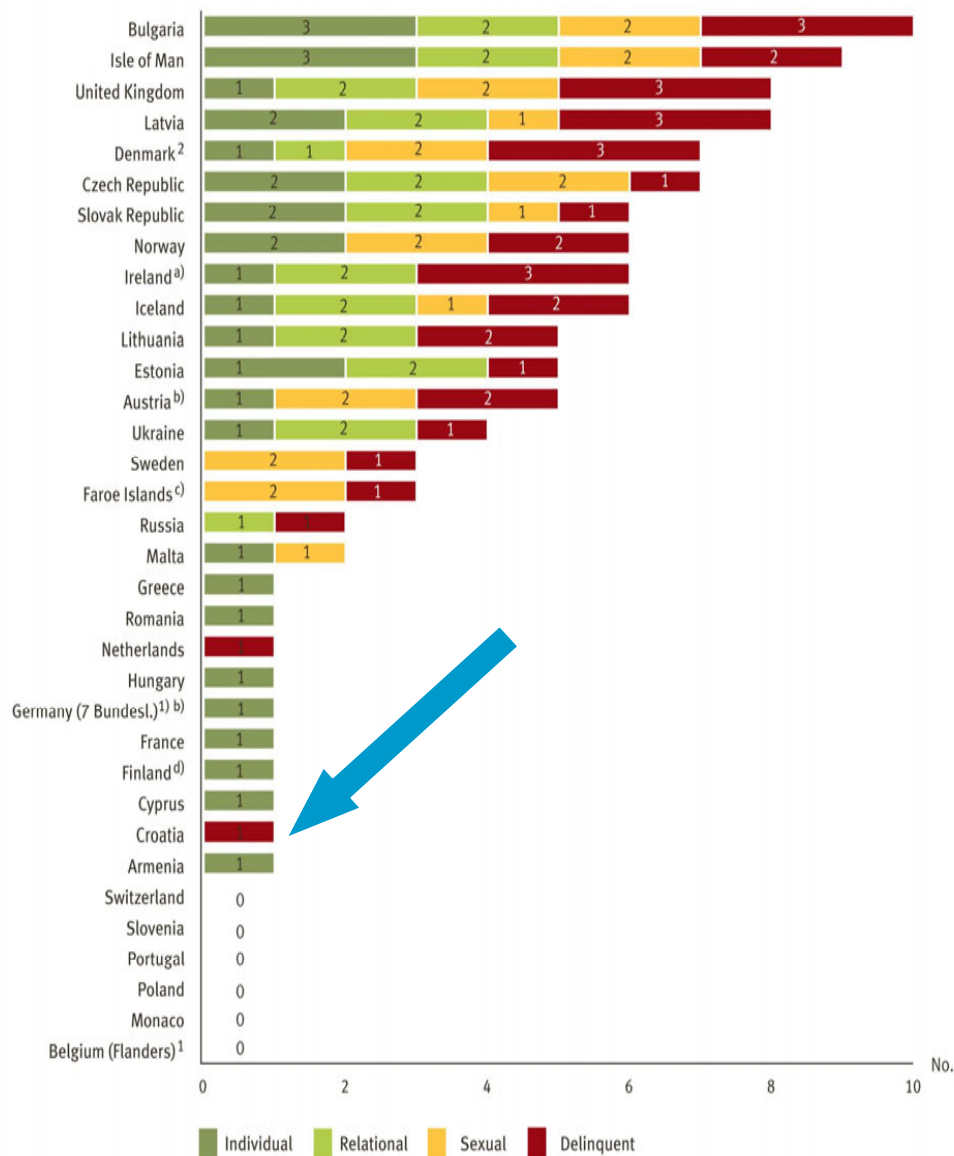

Pijenje alkohola u porastu u Sloveniji i Portugalu
U desetak zemalja opaža se smanjenje, Hrvatska ne registrira izraziti porast kao 1999/2003., ali ipak dovoljan da premaši europski prosjek

Kretanje pija u zadnjih 30 dana 2003/2007

Pijenje alkohola u porastu
u Češkoj, Njemačkoj,
Švicarskoj, Portugalu
U 13 zemalja opaža se
smanjenje, Hrvatska ne
registrira porast kao
1999/2003., ali još
dovoljan da bude iznad
prosjeaka

Koje su bile posljedice zbog uporabe alkohola (osobne, u odnosima, seksualne, delinkvencija)

Prikazane one skupine u kojima zemlja premašuje prosjek ostalih zemalja
Najviše u Bugarskoj, Isle of Man, Velikoj Britaniji, Latviji, Danskoj, Češkoj, Slovačkoj, Norveškoj

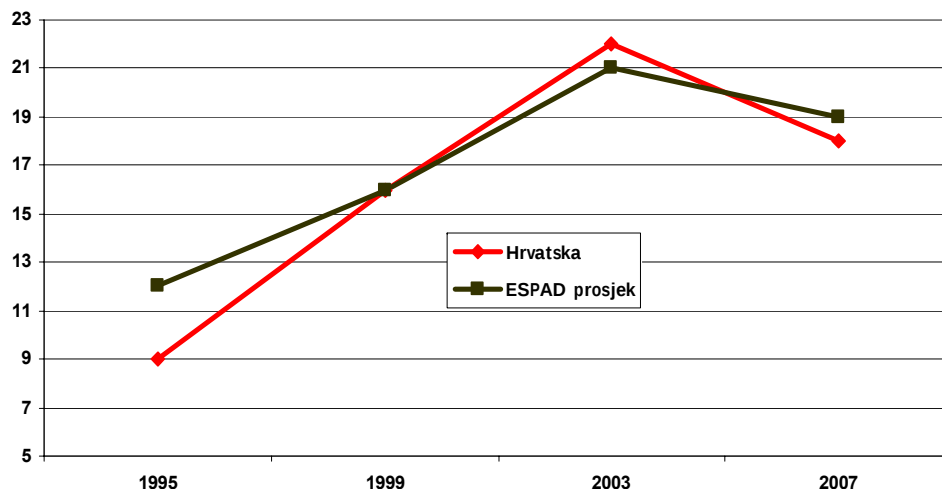
Najmanje u Švicarskoj, Sloveniji, Portugalu, Poljskoj, Monaku i Belgiji

U Hrvatskoj konzumacija alkohola povezana s delinkvencijom

Uporaba psihoaktivnih droga

- U svim dosada provedenim ESPAD istraživanjima Hrvatska je bila oko ili nešto ispod prosjeka ESPAD zemalja
- To se nije promijenilo....

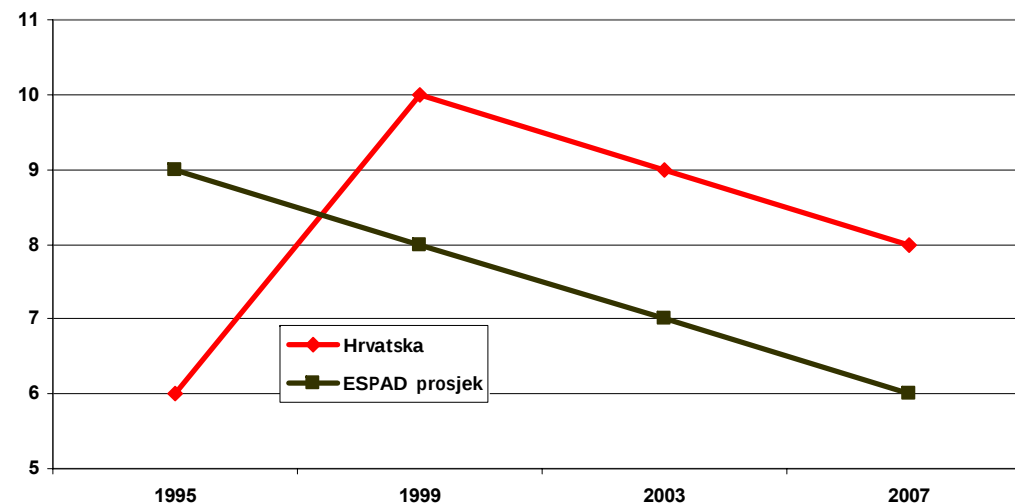
Uporaba marihuane u životu

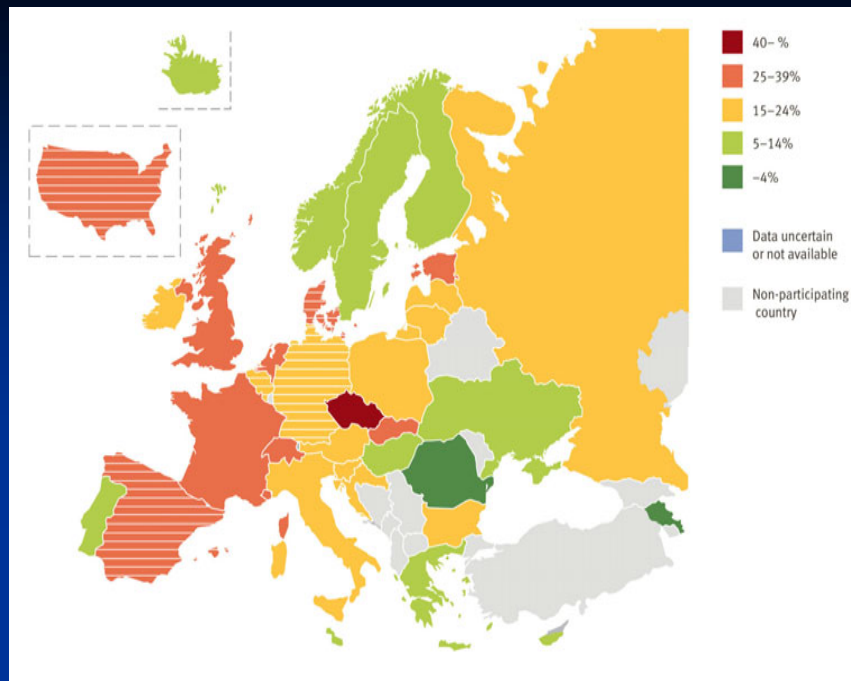
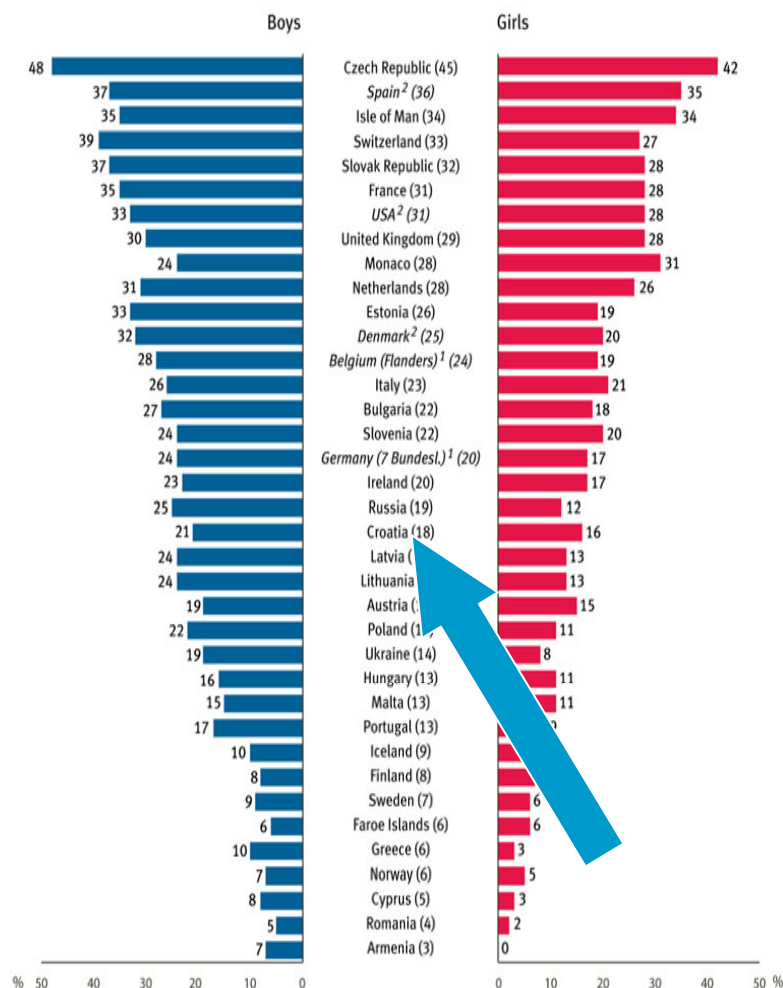
Osim u 2003. godini uporaba je marihuane u hrvatskih adolescenata bila ipak niža od europskog prosjeka

Uporaba alkohola s tabletama ima trend smanjivanja, ali je konstantno iznad prosjeka ESPAD zemalja

Uporaba alkohola s tabletama u životu

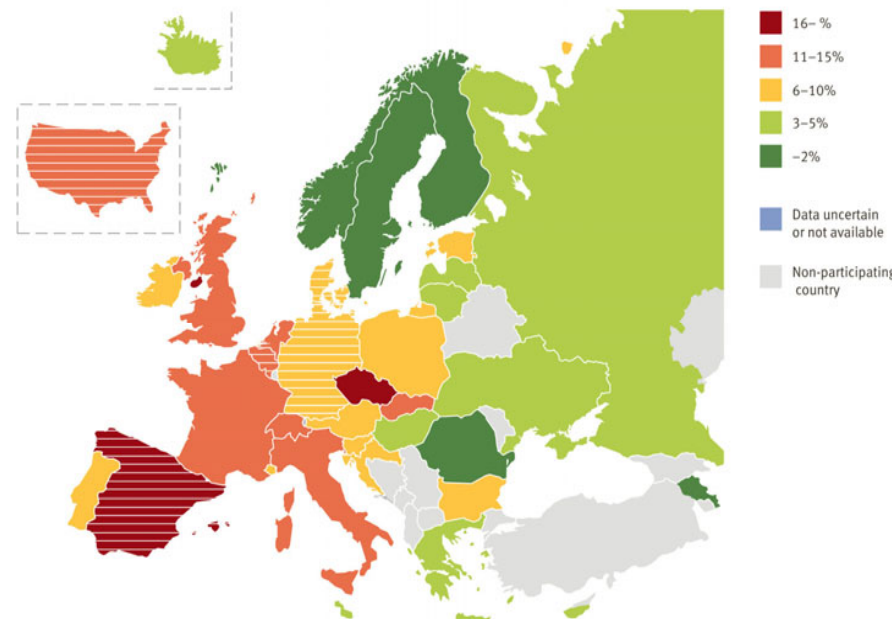
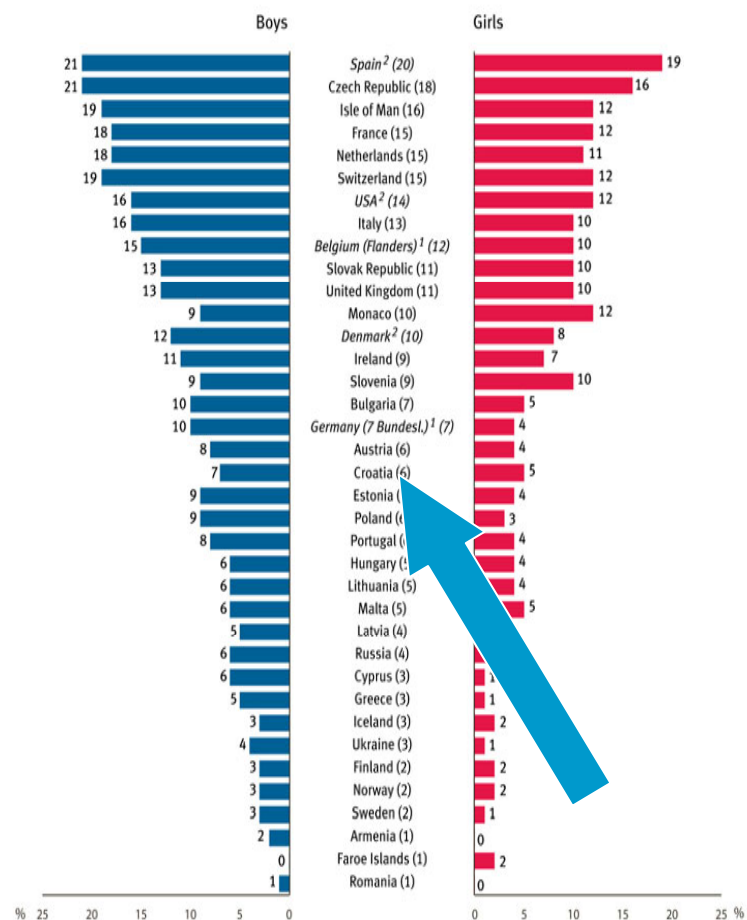

Uporaba marihuane u životu

U Hrvatskoj 21% dječaka i 14% djevojčica, najviše eksperimentiranja u Češkoj, Španjolskoj, Isle of Man, Švicarskoj, Slovačkoj, Francuskoj i SAD, najmanje u Armeniji, Rumunjskoj, na Cipru, u Norveškoj i Grčkoj.

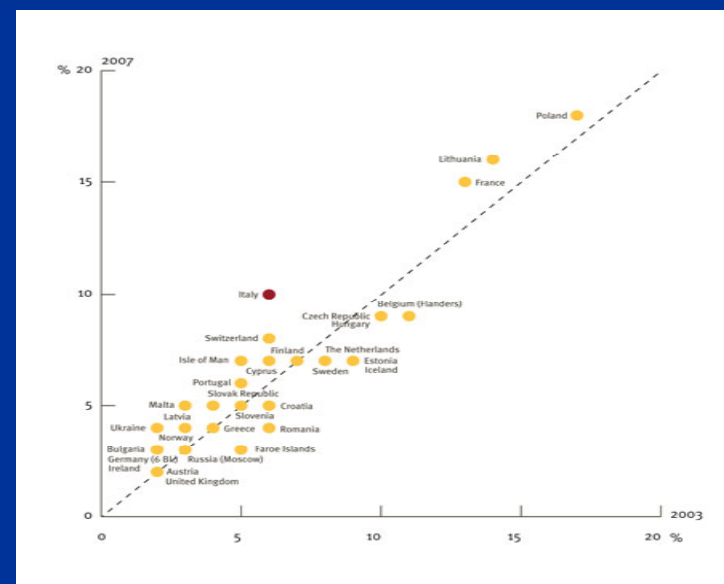
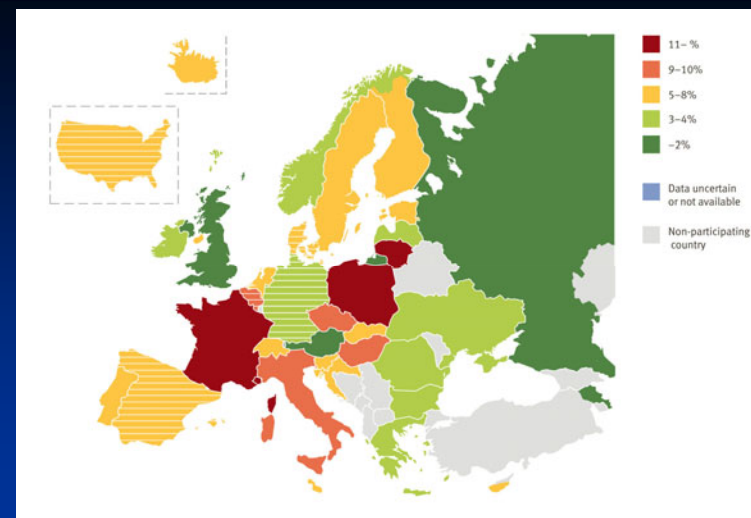
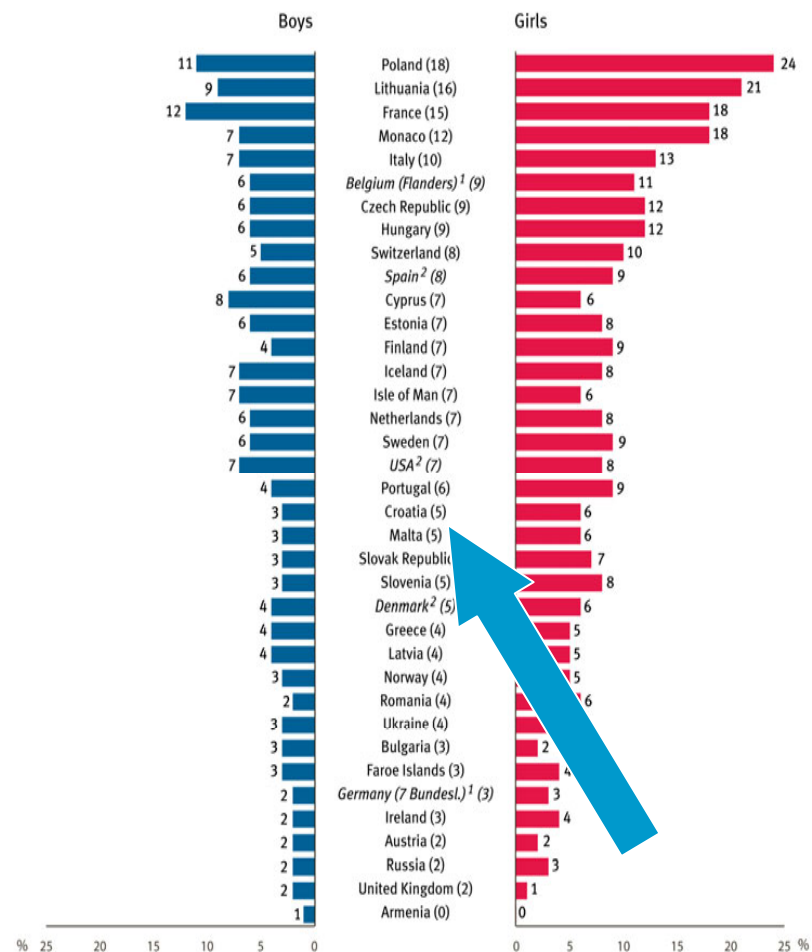
Uporaba marihuane u zadnjih 30 dana

Hrvatska točno u sredini sa 7% dječaka i 4% djevojčica. Najviše uporabe u Španjolskoj, Češkoj, Isle of Man, Francuskoj, Nizozemskoj, Švicarskoj...

Najmanje u Rumunjskoj, na Farskim otocima, Armeniji, Švedskoj, Norveškoj, Finskoj...

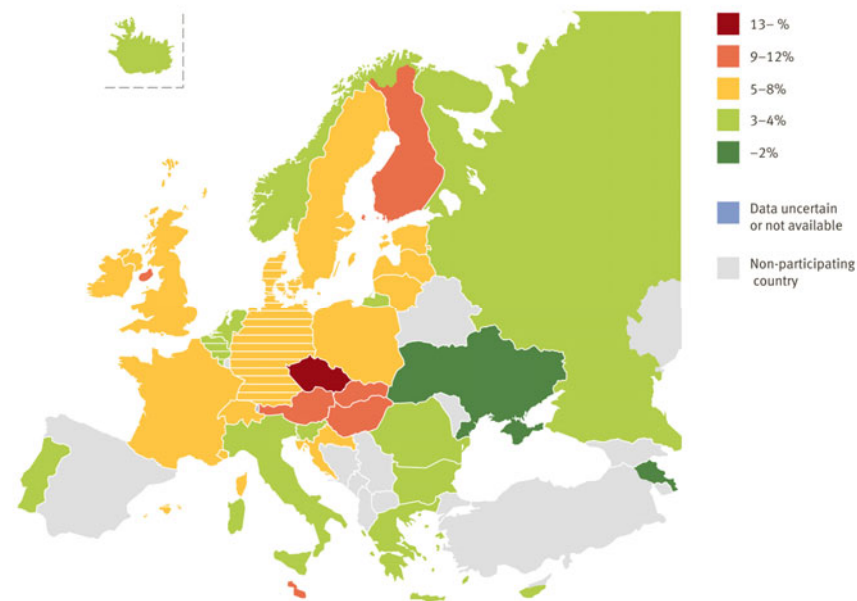
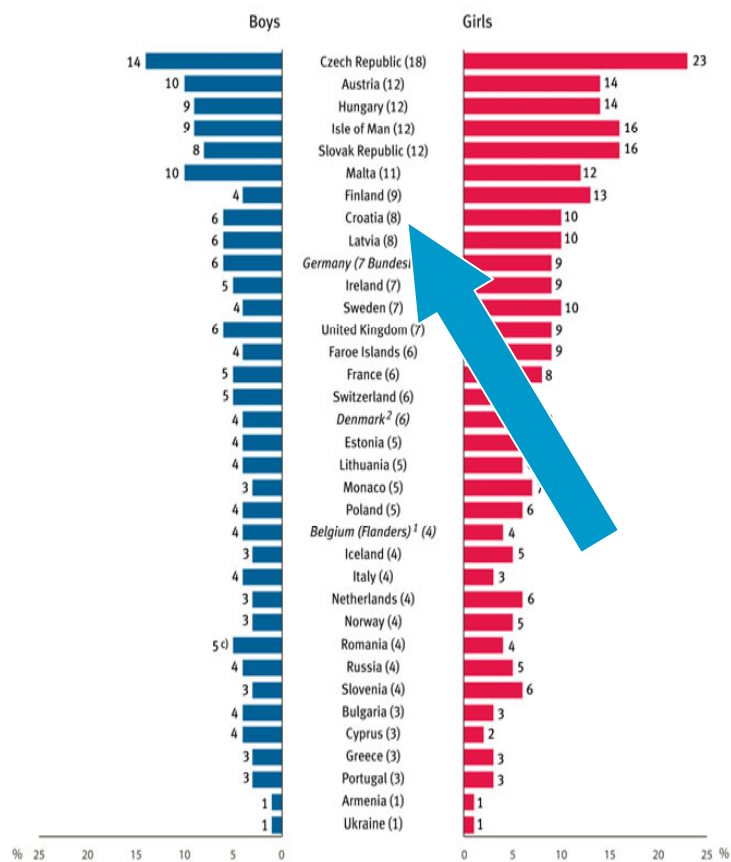
Uporaba trankvilizatora/sedativa u životu

Češće u djevojčica

Samo u Italiji povećanje
2003/2007.

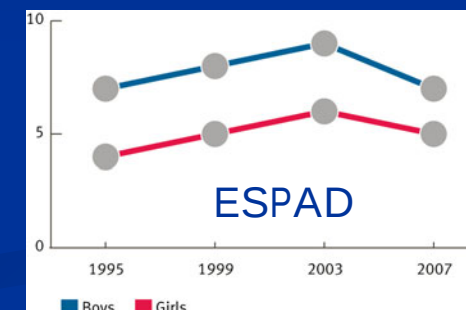
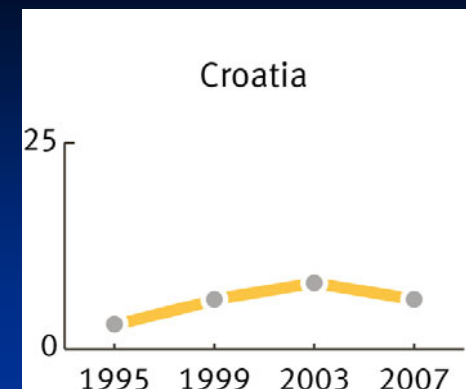
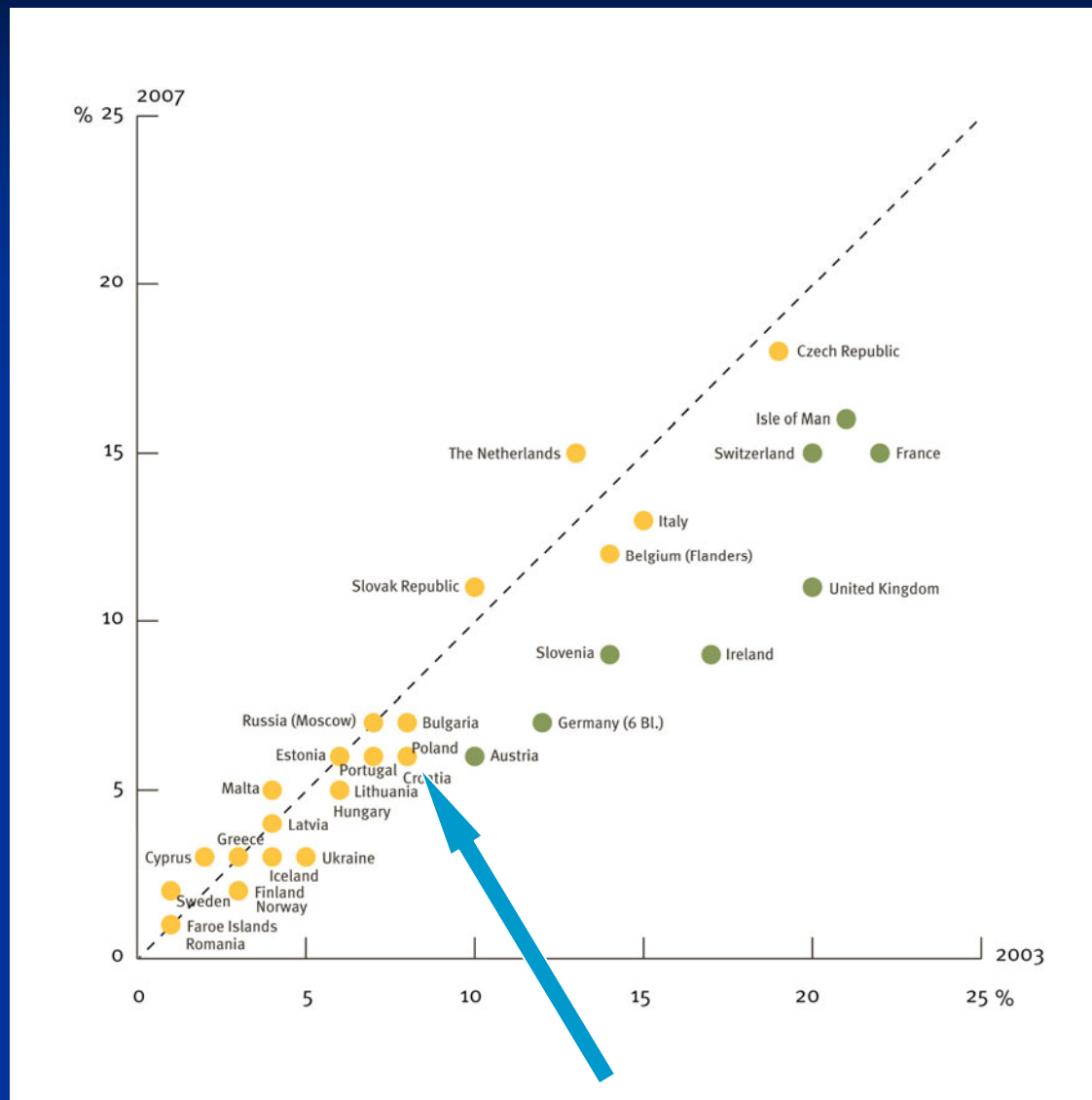
Uporaba alkohola s tabletama u životu

U Hrvatskoj 6% dječaka i 10% djevojčica (na osmom mjestu), najviše u Češkoj, Austriji, Mađarskoj, Isle of Man, Slovačkoj... Najmanje u Ukrajini, Armeniji, Portugalu, Grčkoj, na Cipru

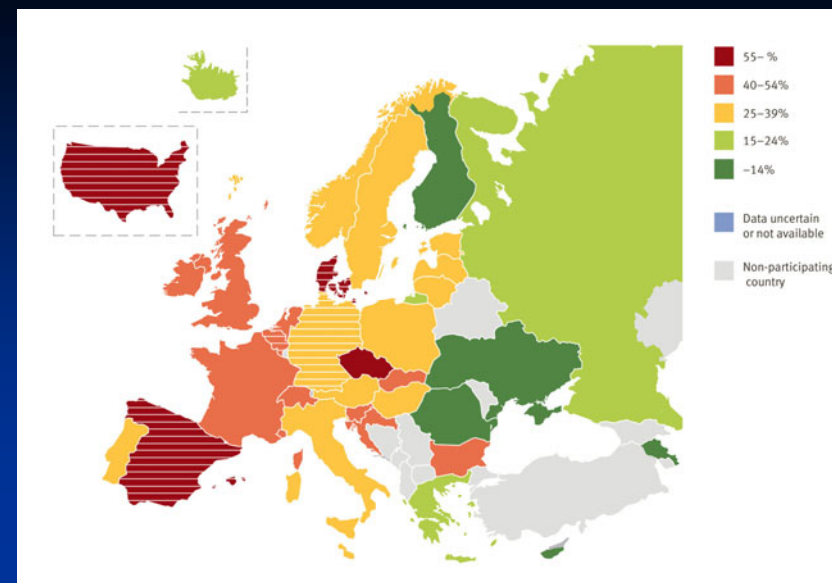
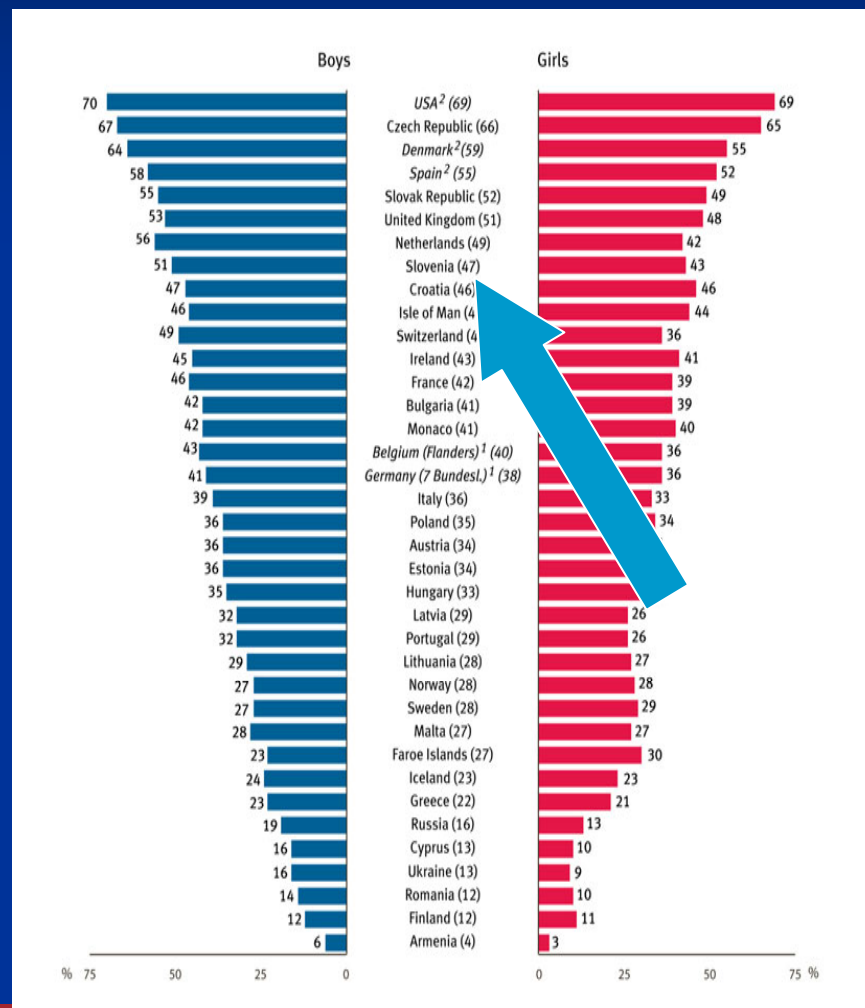
U djevojčica zastupljenije no u dječaka

Uporaba marihuane u zadnjih 30 dana 2003/2007

Registrira se
stabilizacija/
smanjenje uporabe
marihuane

...a što je s dostupnošću marihuane

Naravno i tu dostupnost povećava uporabu.... Hrvatska je po dostupnosti na devetom mjestu (46%)

Dostupnost najveća u SAD, Češkoj, Danskoj, Španjolskoj, Slovačkoj, Velikoj Britaniji... najmanja u Armeniji, Poljskoj, Rumunjskoj, Ukrajini, na Cipru....

Dostupnost i prigode

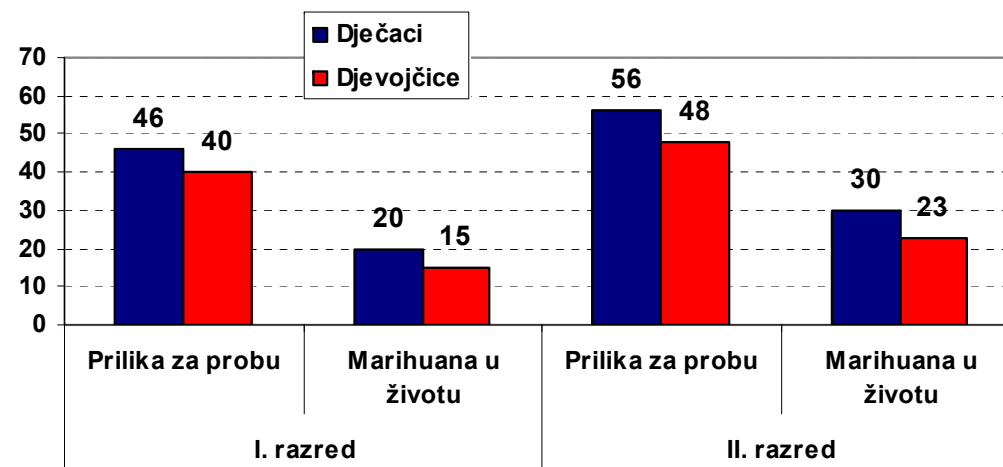
Lako/vrlo lako dostupno (%)

	Zagreb	Hrvatska
Marihuana	53	45
Ecstasy	29	28
Amfetamini	21	25
Trankvilizatori/ sedativi	35	30

Što je više prigoda u kojima su djeca mogla probati marihuanu, to je veća vjerojatnost da će je uistinu i probati....

Dostupnost pogoduje prilikama, a ako se zajednica ne pobrine za dostupnost ne može se očekivati ni da će prigoda biti manje....

Udio učenika koji su imali prilike za probu marihuane i koji su uzeli marihuanu u životu, I. i II. razred, po spolu, Hrvatska

Očigledna (poznata) povezanost eksperimentiranja s različitim tvarima

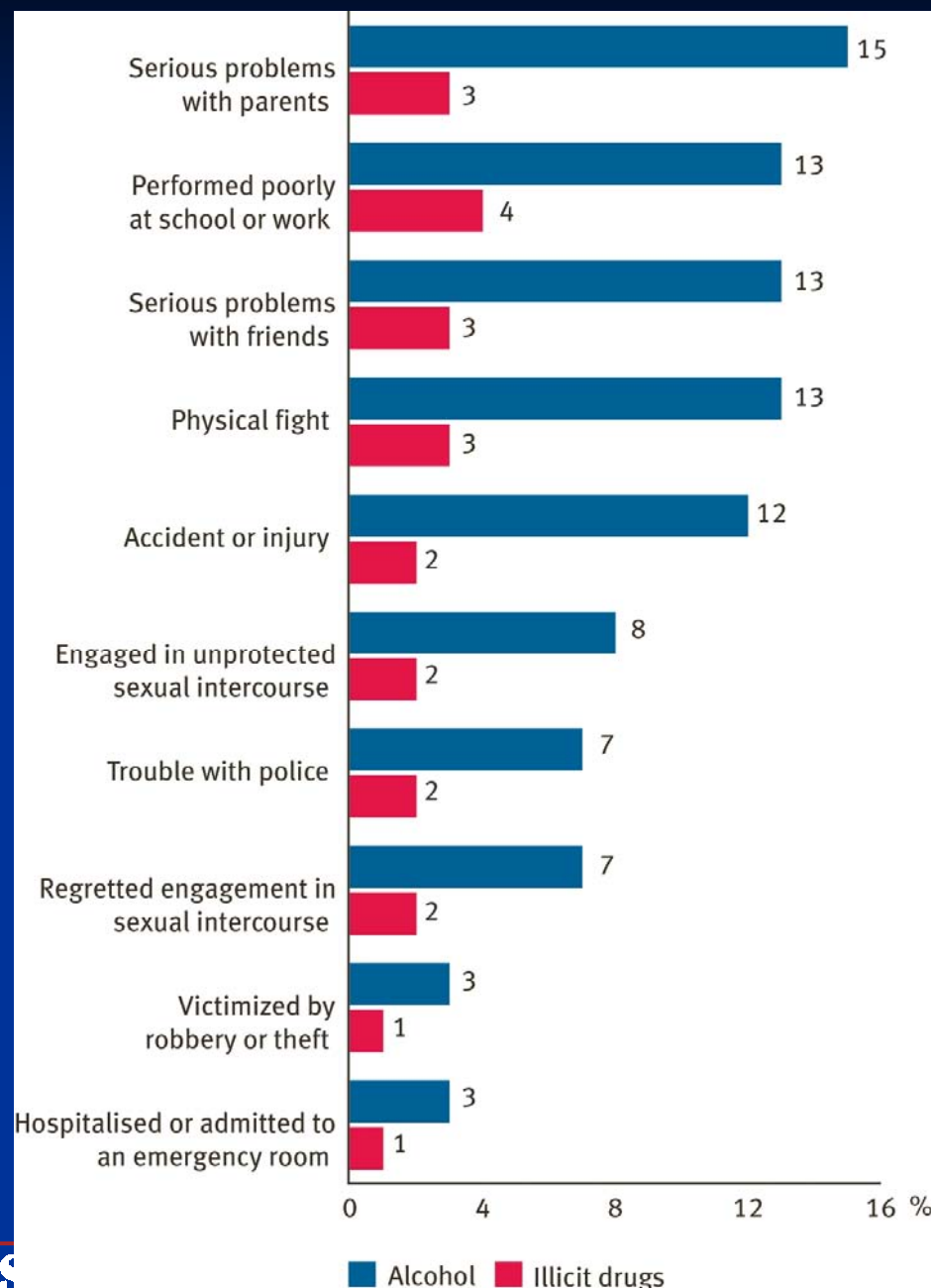
	Cigarete u 30 dana	Alkohol u 30 dana	Opijanje u 30 dana	Bilo koja droga u životu	Inhalanti u životu	Trankvilizatori /sedativi u životu	Alkohol s tabletama u životu
Cigarete u 30 dana	-	0.57**	0.40*	0.46**	0.12	0.10	0.46**
Alkohol u 30 dana		-	0.45**	0.64**	0.39**	0.08	0.42*
Opijanje u 30 dana			-	0.47**	0.48**	-0.14	0.59**
Bilo koja droga u životu				-	0.21	0.29	0.45**
Inhalanti u životu					-	-0.16	0.53**
Trankvilizatori/ sedativi u životu						-	0.06
Alkohol s tabletama u životu							-

A još malo o povezanosti.....

Posljedice koje su mladi
iskusili zbog zlouporabe
alkohola i/ili droge

Problemi s roditeljima, u
školi, s prijateljima,
tučnjava, nesreća ili
ozljeda, neoprezni i
neželjeni seksualni
odnosi, problemi s
policijom....

Sve je to vidljivo i na to
treba reagirati

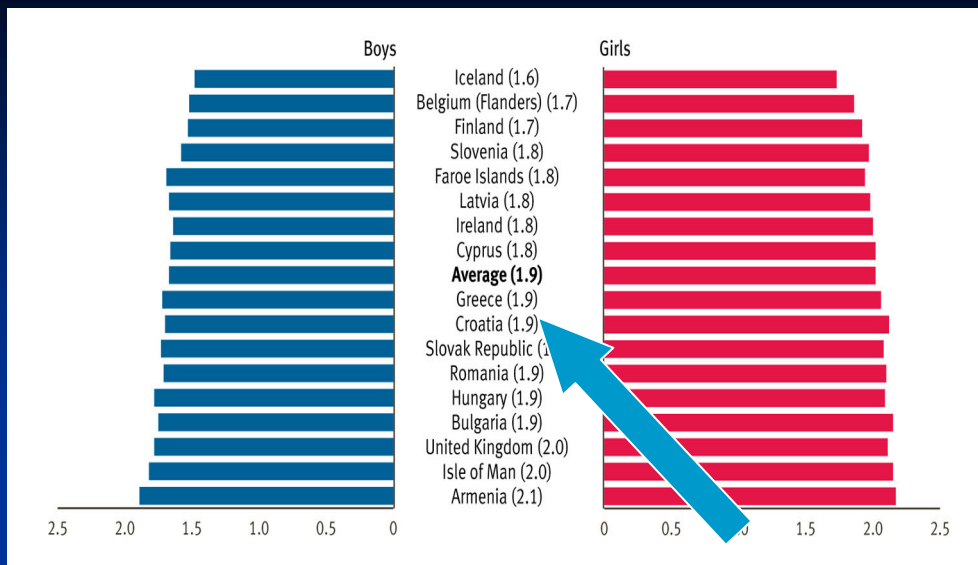
Psihosocijalni modul – značajan zbog konteksta i čimbenika rizika

U 16 zemalja istražene dodatne značajke koje mogu utjecati na rizična ponašanja

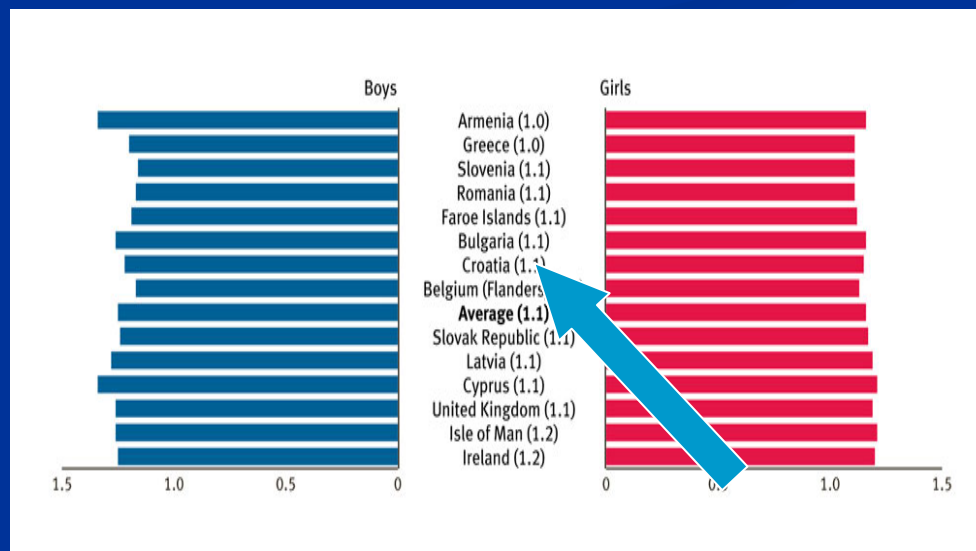
Hrvatski učenici
pokazuju visoko
samopoštovanje

Sve preventivne
aktivnosti za mlade
temelje se na odlukama
za koje je potrebno
visoko samopoštovanje

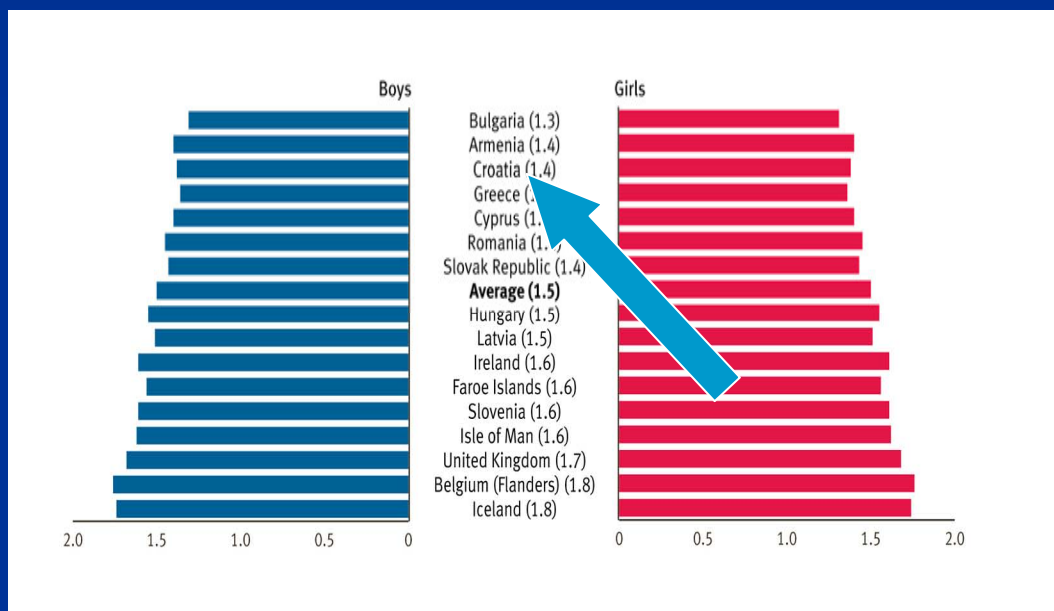

**Hrvatski učenici ne
pokazuju više
simptoma depresije –
u prosjeku ostalih
zemalja.....**

**...a nisu ni agresivniji
od ostalih ispitivanih
zemalja**

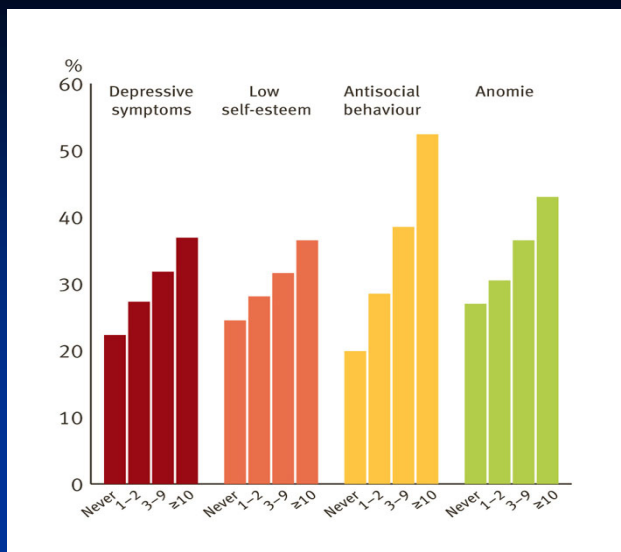

...ali su manje skloni poštovati pravila

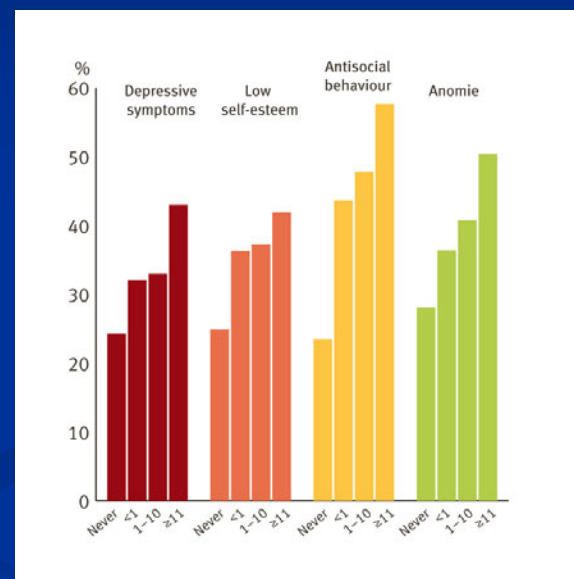
Prema skali društvene prilagođenosti lošije se prilagođavaju društvenim pravilima

Ta je činjenica ugrađena u rizike, lošu komunikaciju i dnevno smo svjedoci njenih posljedica

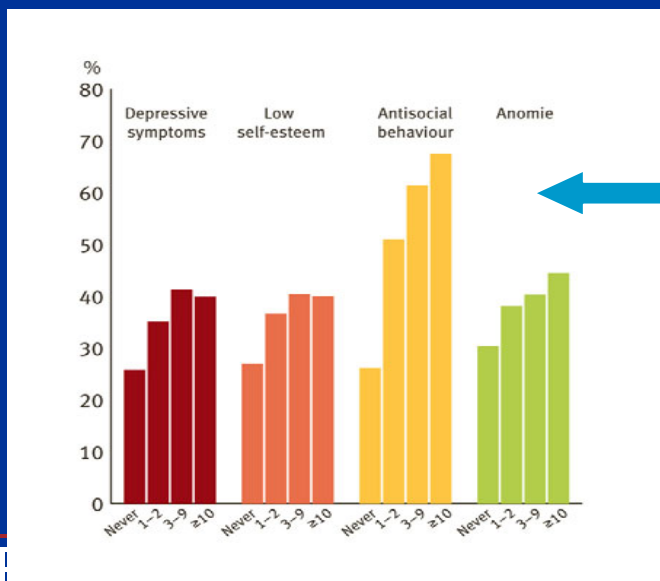

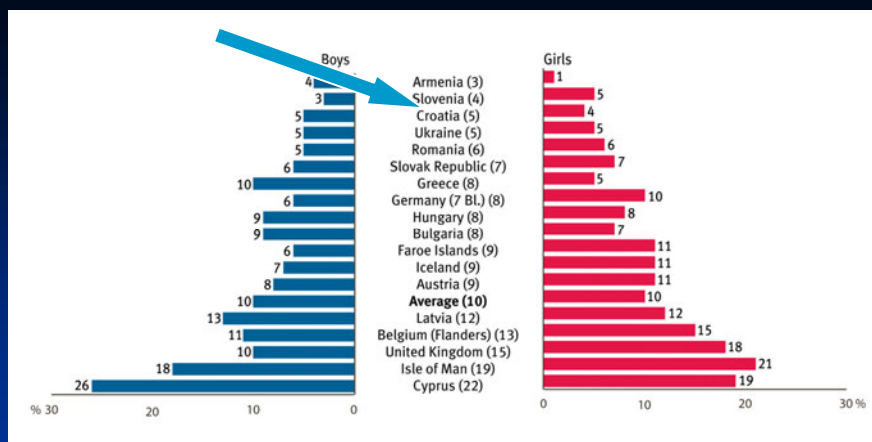
Povezanost pijenja alkohola i psihosocijalnih čimbenika – visoka za antisocijalno ponašanje

Povezanost svakodnevnog pušenja i psihosocijalnih čimbenika

Povezanost uzimanja marihuane u posljednjih 12 mjeseci i psihosocijalnih čimbenika – također visoka za antisocijalno ponašanje

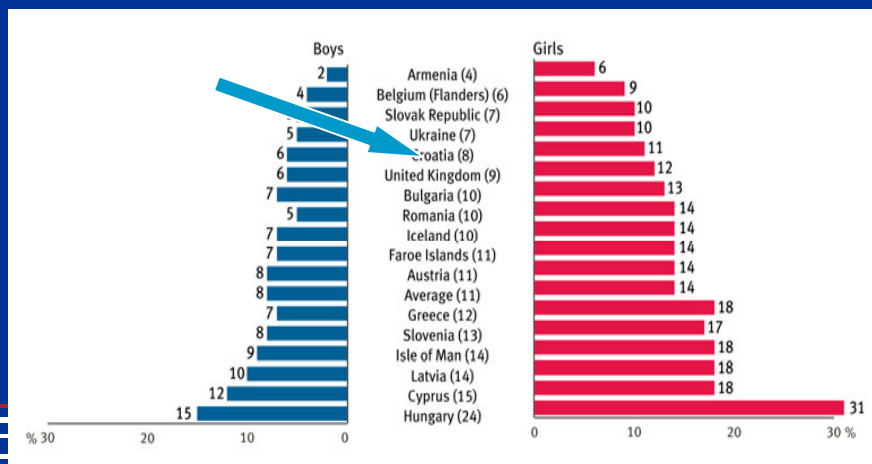
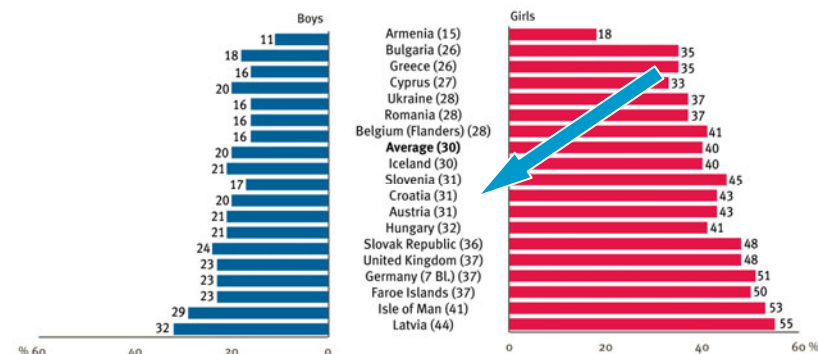

Bježanje od kuće

Najmanje Armenija, Slovenija, Hrvatska....

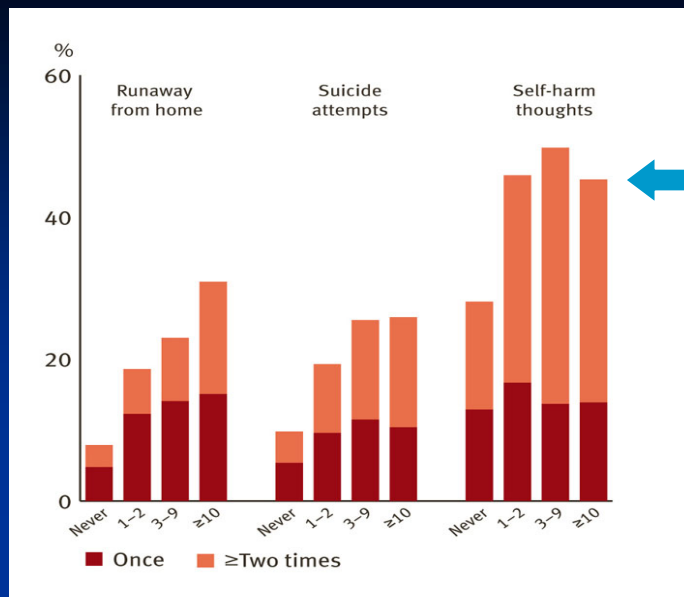
Razmišljanje o samoozljeđivanju

Najmanje Armenija, Bugarska, Grčka, Cipar....

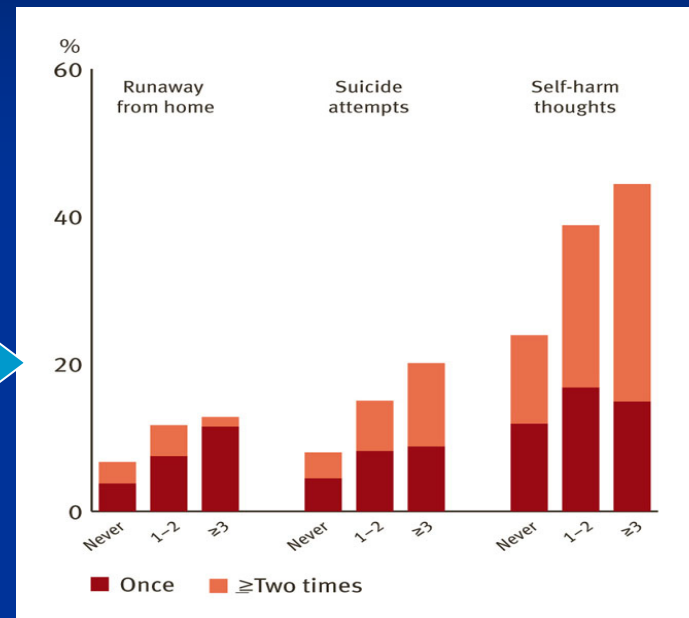
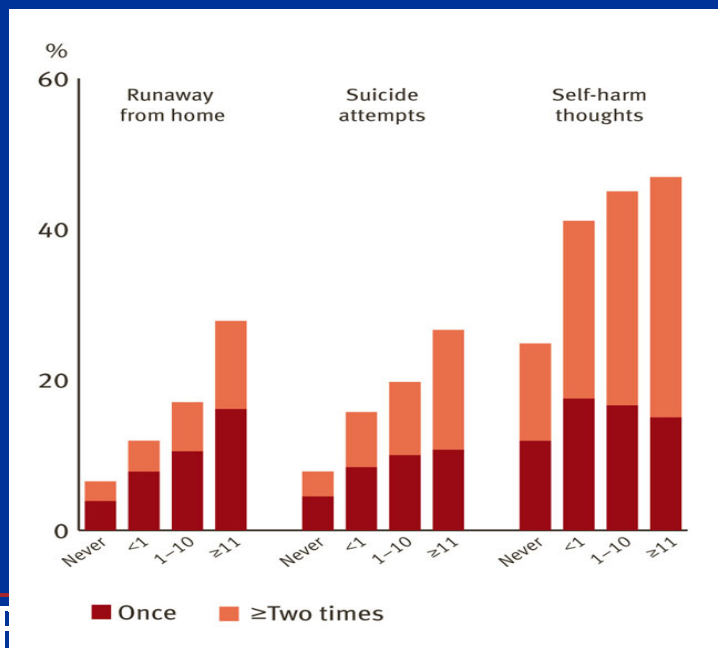
Pokušaj samoubojstva

Najviše Mađarska, Cipar, Latvija, Isle of Man, Slovenija, Grčka....

Udio učenika koji su bježali od kuće, pokušali samoubojstvo i mislili o samoozljeđivanju prema frekvencijiuzimanja marihuane u posljednjih 12 mjeseci

....opijanja u posljednjih 12 mjeseci

...i redovitog pušenja

....za sva rizična ponašanja jasna međusobna povezanost (osim opijanja i bježanja od kuće)

Zaključno

- Iako ćemo se ovim rezultatima vraćati još puno puta i analizirati sve nijanse i moguće utjecajne i kontekstualne čimbenike, za europske se zemlje i njihove adolescente može zaključno reći:

Zaključno

- U dvanaestogodišnjem razdoblju provođenja ESPAD-a u većini se zemalja opaža smanjenje frekvencije pušenja
- Pijenje alkohola u zadnjih 12 mjeseci i zadnjih 30 dana se nije puno promijenilo u prosjeku, iako ima zemalja u kojima se još opaža lagani porast
- Epizode ekscesivnog opijanja “binge drinking” su ipak u laganom kontinuiranom porastu u većini zemalja, bez obzira na društveni kontekst kulture pijenja

Zaključno

- Od psihoaktivnih ilegalnih droga najviše se i dalje upotrebljava marihuana
- Opći je dojam da se uzlazni trend iz razdoblja 1995-2003. nešto stabilizirao, u nekim zemljama s opaženim smanjenjem uporabe u 2007. godini
- Dvanaestogodišnje praćenje odražava objektivno zbivanja među mladim populacijom
- Sljedeće će istraživanje pokazati hoće li se održati smanjenje pušenja i uporabe marihuane i hoće li se nastaviti trend žestokog opijanja

Zaključno

- A što to znači za Hrvatsku?
- Trebamo i dalje biti samokritični, oprezni i u potpunosti svjesni da su samo stalni, kontinuirani, razboriti programi i objektivni pristup način suzbijanja porasta neprihvatljivog i rizičnog ponašanja
- Promjene u proširenosti pušenja najjasnije odražavaju kako opći društveni stav i provođenje zakona može djelovati i na navike adolescenata
- Kada ćemo kao društvo konačno započeti primjenjivati zakone koji se odnose na pijenje mladih???

...za sada se još
jednom
zahvaljujemo, sa
željom da se što
više zemalja i
nadalje uključuje u
ESPAD istraživanje
te da i ubuduće
možemo računati na
potporu u Hrvatskoj

